

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

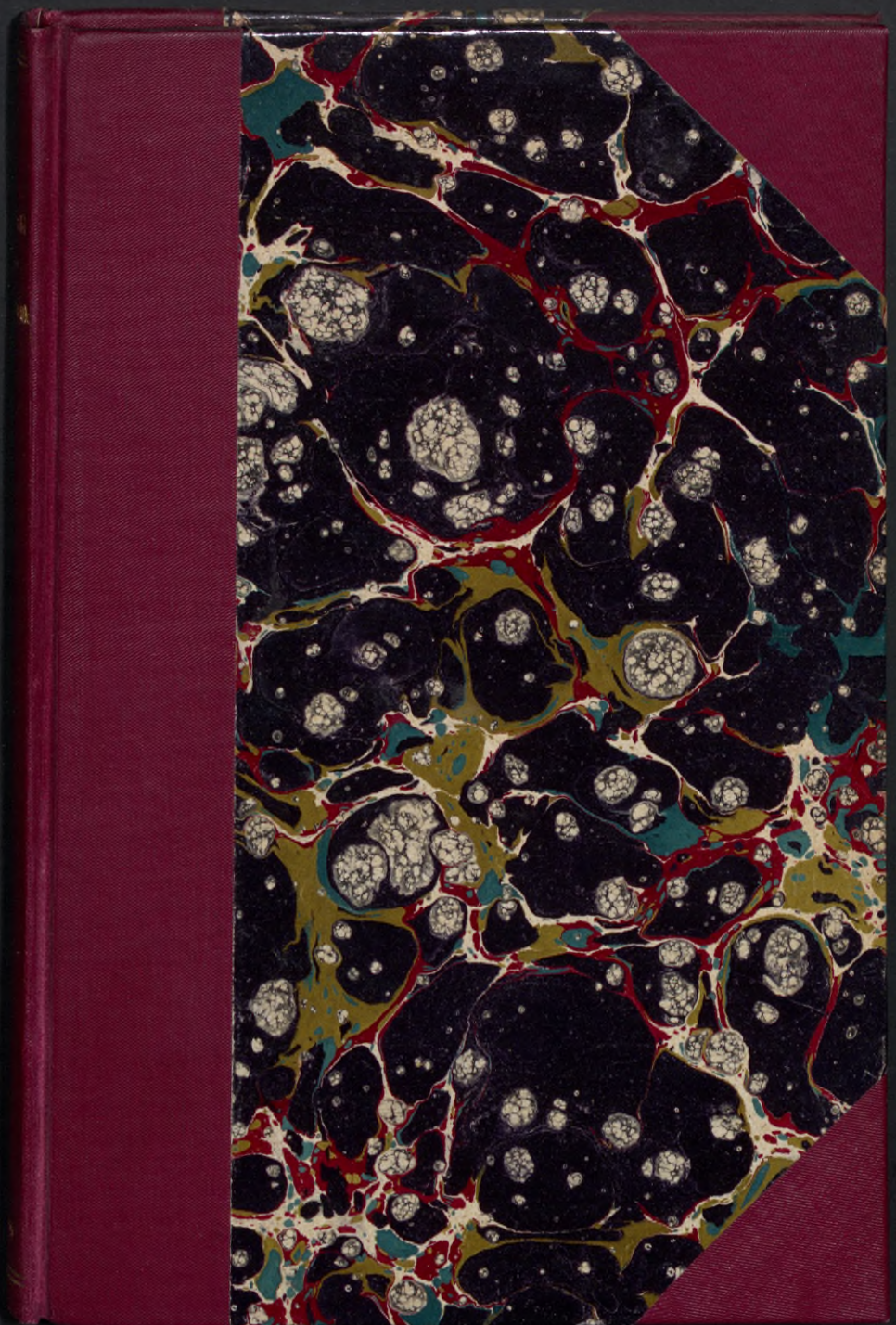
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

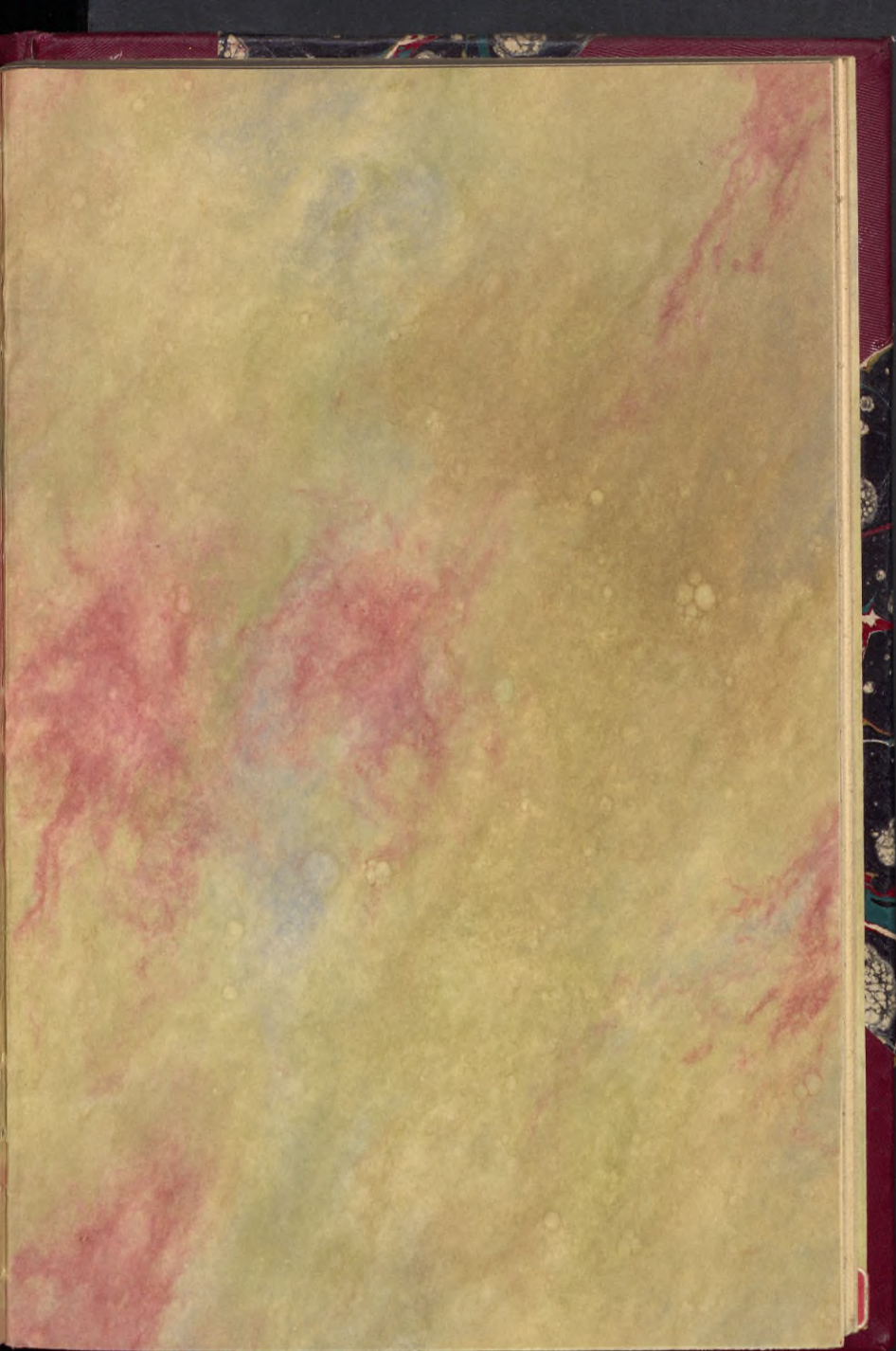
UPPSALA
UNIVERSITET

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.
Dram.

U. 11.
S. 1.
Pris 1.
C. 11.
S. 1.
Pris 1.

Martin Landahl.

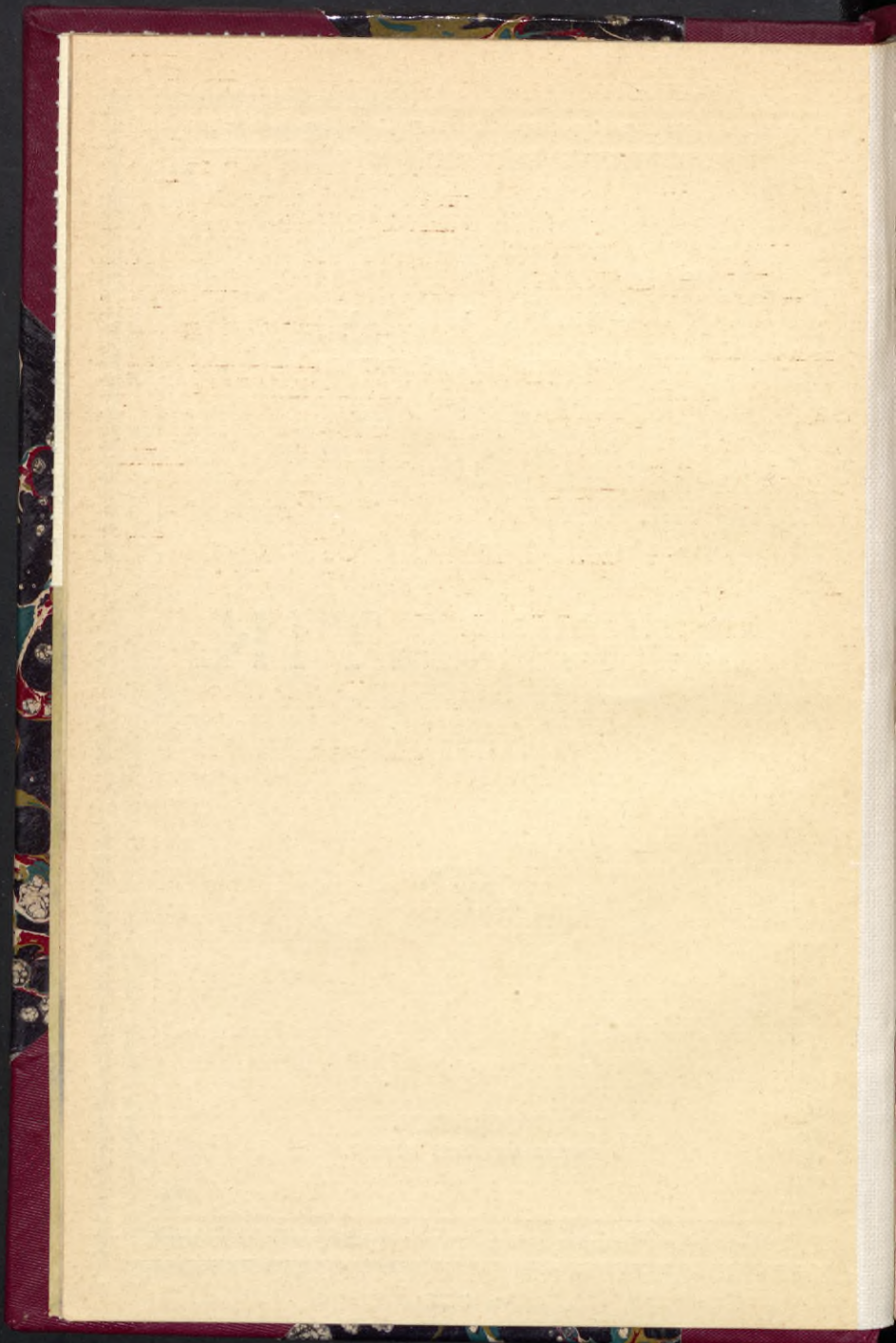

DRAMATIK.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

Pris 1: 75.

DRAMATIK

AF

MARTIN LANDAHL.

OPAKA TIK

DRAMATIK

AF

MARTIN LANDAHL.

Bysprätten. — Middagsrasten. — I utbygd. —
Villebråd. — Under nordosten.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

OPPLÄSNING

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1894.

BYSPRÄTTEN.

En akt.

PERSONER.

ELSE SOFIE, en bondhustru.

MICKA, hennes dotter, 16 år.

MARIE, hennes styfdotter, 20 år.

ANDREAS, en dräng.

MOR STAFVA, hans mor.

Scenen är en öppen plats framför en bondgård i en större by. Några lönnar och aspar beskugga stället. Under ett af träden är en bänk uppslagen. Lin är utlagdt till torkning. Det är en sommarestermiddag. Man ser bygatan och några låga hus i fonden, badande i solsken.

Första scenen.

MARIE, som varit sysselsatt med linet, är upptagen i ett lifligt samtal med ANDREAS, en bonddräng omkring 30 år, sprättaktigt klädd, med åtsittande kläder och en häpp i handen.

MARIE.

Jaså, du har kommit hit för att säga mig, att du inte vill veta af mig nu längre?

ANDREAS.

Har jag sagt det?

MARIE.

Tig, hör du! Säg mig inte emot. Jag tål inte att höra på ditt prat. — Hvad har flickorna hos prästens med det här att göra? Hvad har din tjänst med det? — Hvar skulle du få någon annan?

ANDREAS.

Men det är ju tvärtom du själf, som ...

MARIE.

Ditt eländiga fä! Tar du tillbaka allt, du har sagt mig i ansiktet här i din fräckhet? Har fröken Micka, — å, hör man på bara, fröken, hvad du har blifvit för en fin herre. — Jaså, fröken Micka har märkt, att det inte stod rätt till?

ANDREAS.

Nu kan det vara slut.

MARIE.

Vet du, hvad som är rätt du? Eller vet någon annan det?

ANDREAS.

Jag hör väl, hvad folk säger. Och jag vill inte gå här till spektakel längre. Jag vill inte, att de pekar fingret åt en, när man går förbi. Där hör du.

MARIE.

Tvi, dig! Hvad folket säger! — Men du är en fähund och en skurk, det är hvad du är.

ANDREAS.

Så är det alltid med kvinnfolk, ja. Se'n de först har gett sig till'en. När det sedan är slut, så gormar de.

MARIE (*rusar på honom och höjer räfsan, som hon hållit i handen*).

Hvad är det, du säger?

ANDREAS.

När de ser, att det inte går längre.

MARIE.

Har jag gett mig till dig, jag kanske? Hvad är det du vägar att säga? Har jag gett mig till dig?

ANDREAS (*hvisslar*).

MARIE.

Ja, där kan man se, hvilket fä du är, hvilken eländig varelse, de har gjort utaf dig. — Jaså, jag har gett mig till dig, jag? Jag kom, förstås, till dig och bad?

ANDREAS.

Men det har jag ju inte sagt.

MARIE.

Håll din mun, säger jag. — Minns du kanske, när du började först med ditt prat, att jag inte ville höra på dig, utan bara sprang min väg? Och var du inte efter mig jämt kanske? Och den gången du kom, när far och mor var borta och jag var ensam inne i stugan, och du inte lät mig få vara i fred, och jag slängde spannet efter dig. — Minns du det? Och hade du inte brutit dig in sedan, när jag sof...

ANDREAS.

Åh, ja, jag minns'et nog, att du väsnades i början. Men sedan då? Hvem var det, som hängde sig efter se'n? Hvem var det, som höll mig om halsen och bad, att jag skulle komma igen?

MARIE.

Det hör inte hit. Då hade du gjort mig galen redan. Alltsammans var ditt fel. Men först var det, som jag skrek och hellre velat, att di dödat mig...

ANDREAS.

Nä, tror du inte, att flickor skrika så där jämt? Det är aldrig någon mening med. Sådant är deras sätt, det är bara det.

MARIE.

Jag vill inte tala vid dig. Gå din väg härifrån. Jag önskar, att jag aldrig hade sett dig. Gå till Micka, du!

ANDREAS (*som gått några steg, stannar och vänder sig om*).

Hvad var det, du sa' om fröken Micka?

MARIE (*härmande*).

Gå till fröken Micka, du. Det är väl i alla fall hon, som har kommit dig på så'na här tankar. Jag har väl märkt, att du inte är dig lik, se'n hon kom hem från staden.

ANDREAS

(*står tyst en stund, som om han tänkte svara, men rycker på axlarna och går*).

Andra scenen.

MARIE *har satt sig ner på bänken*. ELSE SOFIE *kommer bärande på ett par hinkar*.

ELSE SOFIE.

Du nojsar med drängen här, du. Nu har du uppmuntrat honom, så att det är ingen hejd på hans oförskämdhet längre. Ingenting är godt nog åt honom.

MARIE (*springer upp och kastar ifrån sig räfsan*).

Sköt I era drängar bäst I vill. Och bed dotter eran, att hon aktar sig och inte lägger någon smolk i mjölken för mig. Jag generar ingen af herrskapet, så ber jag också att få vara i fred. (*Hon går*.)

ELSE SOFIE (*ser förvånad efter henne*).

Hvad i Jesu Kristi namn, tog det åt hennel

Tredje scenen.

ELSE SOFIE. MICKA (*in; en storväxt flicka med en lång brun fläta på ryggen*).

MICKA.

Hvart tog Marie vägen?

ELSE SOFIE.

Jag vet inte hvart hon gick. Men hon var arg för någonting och det riktigt ändå, det hörde jag.

MICKA.

Hvad då för? Hvad kunde det vara?

ELSE SOFIE.

Ja, inte vet jag. Det var någonting med drängen tror jag, för han var här, innan jag kom.

MICKA.

Andreas! Hade de blifvit ovänner då kanske? Hvad var det för?

ELSE SOFIE.

Hvad vet jag allt, som de kan komma ihop om. Jag struntar i't.

MICKA.

Ack, hvad kunde det vara? Hade de grälat tro?

ELSE SOFIE.

Hon sa' allt något om dig också, fast jag inte begrep, hvad det var hon mente.

MICKA.

Men jag har ju inte sagt något om dom, så sant jag lefver. Jag har inte talat om dom. Kunde du inte ha' sagt henne det? Nu tror hon kanske någonting. Hvad har jag med dom att göra?

ELSE SOFIE.

Inte vet jag. Nej, jag skulle ner till brunnen, jag. *(Hon tar hinkarna, som hon satt ned på marken, och går).*

Fjärde scenen.

MICKA. MARIE *(kommer)*.

MICKA *(går emot henne)*.

Ack, kommer du där äntligen. Jag har frågat så efter dig. Käraste, hvad var det min mor sa' för någonting? Hvad mente du om Andreas, vår dräng?

MARIE.

Ja, gör dig nu bara inte till. Du vet nog att han går och blänger efter dig jämt.

MICKA *(förvånad)*.

Hvem gör det? Efter mig! Jag tror att du är från förståndet.

MARIE.

Men jag ska säga dig, att om du inte låter bli att gå mig i vägen... Hvad vill du med honom, din slyna?

MICKA *(gråtande)*.

Ack, hvad har jag gjort dig? Inte ett ord har jag talt med honom. Han har ingenting

med mig, det kan jag försäkra. Du kan få döda mig, om jag inte talar sanning.

MARIE.

Hvarför ska du lipa nu då? Det är ju inget.

MICKA.

Men jag försäkras dig!

MARIE.

Men så låt bli att gråta då. Det är ju rakt ingenting. Hvarför gråter du då?

MICKA (*fortfarande i gråt*).

Far är sämre i dag, Lisa.

MARIE.

Ja, han dör väl snart, kan jag tro.

MICKA.

Ack, jag är så rädd för, att han ska dö. Hur ska här bli sedan?

MARIE.

Det är nu snart ett år, som han har legat där och plågats. Bäst vore väl för'n tänker jag, om han finge sluta. Vi vet ju i alla fall, att han inte kan lefva.

MICKA.

Ja, vi vet ju det. Och det är det förfärliga, när man vet, att någon kommer att dö, och så ligger han där ändå dag efter dag och bara plågas. Jag står inte ut med det längre.

MARIE.

Ja, svårt har han haft'et på sitt slut. Då en till ser, att ens närmaste är otåliga på att en ska komma sin väg, så kan man allt längta själf efter att det ska bli slut på eländet.

MICKA (*ser länge på henne*).

Du menar min mor. Men det är ett styggt tal, hvem som har sagt'et se'n.

MARIE.

Den som har en hvit häst och en vacker hustru, den får aldrig någon ro.

MICKA.

Jag vet inte, hvarför du hatar henne. Hvad har hon då gjort dig för ondt, efter du inte kan lida henne?

MARIE.

Jag spottar i det, alltihop, ser du. Jag vet väl, hvad jag vet. Det växer inget kärngräs utan vatten.

MICKA.

Men så säg, hvad är det då? Hvad menar du med allt detta? Jag vet inget. — Så sant jag är en människa, så har jag inget hört.

MARIE.

Ja så! Tror du kanske inte jag vet, att testamentet hans ligger i chiffoniern och att hon ska ha hvarenda skilling. Jag får väl ge mig ut och söka mig en plats sedan. Tvi!

MICKA.

Herre Gud! Det är omöjligt. Jag vet inget om det. Hur har du . . .

MARIE.

Men jag bryr mig inte om'et, har jag ju sagt dig. Jag struntar i det, alltsammans, om han så hade vräkt pengarna i kärret. Tvi ifrån'et.

(*Hon går.*)

Femte scenen.

MICKA (*sitter och vaggar med hufvudet i händerna. Efter en stund*) ANDREAS (*in, med en blossande cigarr i munnen och händerna i byxfickorna*).

MICKA (*ifrigt*).

Spring efter henne, hör du! Marie! Hon går där. Ack, hvad är det åt henne i dag? Jag vet inte, hvem som har retat henne.

ANDREAS.

Hvad har hon sagt till er då, fröken Micka? Hvad har hon sagt för något?

MICKA.

Åh, det är ett elände. Tänk om det vore sanning, som hon sa'. Det är mamma som hon inte kan lida.

ANDREAS.

Och det kommer hon och braskar om här inför er, fröken Micka. Jo, jo! Det är ett gammalt ordspråk, att den som sår tistel ska inte gå barfota.

MICKA (*förvånad*).

Hvad menar du? Hvem är det?

ANDREAS.

Åh, det leda stycket! Jag ska minsann ge henne jag, för att hon springer här och pratar skräp för er.

MICKA.

Men för Jesu Kristi skull! Hvad är det du säger om henne? Är inte ni...

ANDREAS.

Nej, det är vi inte, fröken Micka. Vi är ingenting. Det är slut emellan oss. Jag ger henne en god dag, så pass kan ni få veta, fröken Micka!

MICKA.

Hvad i all världen!

ANDREAS.

Det är en annan, jag har försett mig på.

MICKA.

Men, hvad vill detta säga? Jag förstår ingenting.

ANDREAS.

Fröken Micka, hör på mig bara ett ögonblick, vill ni det?

MICKA.

Hvad är det du vill?

ANDREAS.

Jag vore väl galen, om jag inte talte om alltsammans här för er. Jag vill säga er, hvar knuten ligger, så får jag höra, hvad ni tänker om mig, ty jag står inte ut med det här längre. Fröken Micka, jag älskar er.

MICKA.

Mig! Är du galen? Herre min skapare! Hvad var det Marie sa'? Jag tror det är ute med oss. Hvad skulle nu Marie säga, om hon visste...

ANDREAS.

Hon vet alltsammans. Hon vet att jag älskat er, allt sedan ni hit kom, fast jag icke har vågat att anförtro mig åt er.

MICKA.

Det var därför som . . . Åh, hvad det är för en olycka!

ANDREAS.

Nå, hvad svarar ni?

MICKA.

Hvad jag svarar! Hvad på? Hvad är det du menar?

ANDREAS.

Hör på mig, fröken Micka. Kan ni älska? Vet ni väl, hvad det vill säga, ni som är så ung. Skall ni kunna hålla af mig så, som jag håller utaf er?

MICKA (*förskräckt*).

Nej, bevare mig! Nej, gå ifrån mig. Jag vet inte, hvad ondt jag gjort. Jag skulle aldrig ha' hört på dig. Hvad ska Marie säga om detta?

ANDREAS (*i förändrad ton*).

Har jag gjort er illa, fröken Micka? För-låt mig det då i Guds namn, om jag har gjort er emot. Men jag älskar er så högt. Vi hade kunnat gifta oss.

MICKA.

Nej, nej! Aldrig i tiden! Gå och tag rätt på Marie igen, och säg henne att alltsammans var ett misstag. Hon är säkert alldeles ifrån sig. Hur kunde du . . .

ANDREAS.

Det gör jag inte. Jag vill bli fri från henne. Hon har haft mig i band här, allt sedan jag hit kom. Och nu tål jag henne inte mer.

MICKA.

Vi blir olyckliga allesamman. Man vet ju, att ni båda är så godt som fästefolk. Ni älskar hvarandra.

ANDREAS.

Kanske att jag har älskat henne, fröken Micka. Det vet jag inte. Men jag vet att allt se'u ni kom hem, så gör jag det inte längre. Åh, ni var ju så olika alla de andra. Man ser ingen mer än er. Jag vet ju, att ni är för ung. Men kanske om jag stannar här, att ni en gång skall älska mig.

MICKA.

Aldrig, säger jag dig. Tala inte vid mig.

ANDREAS.

Jag skall vänta.

MICKA.

Hvarför skall du plåga mig så? Här kan du i alla fall inte stanna längre, om du inte går till Marie igen. Men gör det, hör du, gå genast till henne. Hon skall förlåta dig, det är jag säker på.

ANDREAS.

Nej, det går inte att vända tillbaka igen. För resten är det inte det, jag har tänkt på. Jag vill inte veta af henne.

MICKA.

Ack, hon som är så god. Vet du inte hurudan hon är? Har du inte lärt känna henne? Det finns ingen, som är sådan som hon. Jag vet ju att min mor är hård emot henne. Di kan inte fördrå' hvarandra. Men det är inte Maries fel.

ANDREAS.

Jag går ändå aldrig till henne.

MICKA.

Då är du en usling.

ANDREAS.

Nej, den vägen vill jag inte. Jag hade hoppats på er. Men nu ser jag ju att det inte går. Det får bli då, som det var. Om far eran dör...

MICKA.

Nå, om vår far dör? Hvad blir det då?

ANDREAS.

Ja, så får väl jag stanna kvar här ändå, tänker jag.

MICKA.

Jag har inte hört något annat.

ANDREAS.

Jag menar, inte som dräng, utan som husbonde här på gården.

MICKA (*förvånad*).

Som husbonde!

ANDREAS.

Ja, det beror bara på mig själf det, om jag vill eller inte, för mor Else Sofie har redan...

MICKA (*funderar. Ett ljus går upp för henne*).

Åh! Jaså. Ja, nu förstår jag det. Hon har redan talat vid dig. Om hon ville vara människa ändå. Åh, det är förfärligt. Han är ju inte död än.

ANDREAS.

Nej, det är sant. Och därför hade jag tänkt... Det blir långt för den, som väntar på en annans död.

MICKA.

Tvi er, ett sådant lif! Min stackars far, som ligger där och inte kan röra en lem, och så går ni här och gör upp med hvarandra.

ANDREAS.

Hvad vill ni då, att jag skall ta' mig till. Då ni...

MICKA.

Res din väg genast, hör du. Ge' dig af härifrån och lämna oss. Hör du det. Genast!
(Hon stampar med foten.)

ANDREAS.

Om det hade varit förut, så skulle jag gjort'et. Men hvad skall jag nu ta' mig till? Nu kan jag det sannerligen icke. Att resa ifrån er! Ni vet icke att ni fordrar af mig, fröken Micka, det som jag icke kan.

MICKA.

Och hvarför kan du det icke nu då? När du är tvungen till det i alla fall.

ANDREAS.

Nej, jag kan det icke, ser ni, fröken Micka. Jag kan det icke, därför att jag älskar er. Ser ni, därför stannar jag kvar här, fastän jag vet, ni föraktar mig.

MICKA.

Du är en usling. Jag vill icke tala till dig.
(Hon går skyndsamt sin väg.)

Sjette scenen.

ANDREAS. ELSE SOFIE (*in*).

ELSE SOFIE.

Nå, hvad står du där och hänger hufvudet för?

ANDREAS.

Jag tänker på vårt giftermål, jag, mor Else Sofie.

ELSE SOFIE.

Såå! Jaså, när har det kommit? Tror du inte jag märker, hur du ligger efter töserna här? Det är en visa i hela byn annars.

ANDREAS.

Ack, mor lilla, man skämtar med en fågel och låtsar fånga'n, men den andra håller man fast på allvar.

ELSE SOFIE.

Du har allt annat att göra, du, än att dra' efter kvinnfolk och bliga efter kjoiltyg hela dagarna, det ska jag säga dig. Tvi för en sådan!

ANDREAS.

Sakta, sakta, mor lilla. Vi är inte gifta än. Det kunde hitta på att hända...

ELSE SOFIE.

Jag struntar i dig. Du kan gå genast, hvar du vill.

ANDREAS.

Ja, jag skall väl göra det då också. Jaså, du vill köra mig från tjänsten här. Jag vet sannerligen inte hvem, som har satt de där gril-

lerna i hufvudet på dig, men jag skall nog gå, var lugn för det.

ELSE SOFIE.

Tror du kanske inte att Marie har talat om för mig, att det nu är Micka, du slår efter. Var hon inte hos dig här nyss, dessutom? Det skulle vara roligt att höra hvad du kan svara på det?

ANDREAS.

Hvad jag kan svara på det? Om jag nu skall svara någonting på det, så rör det ingen, hvad jag har talat till fröken Micka om. För resten är det lögn. Jag har inte gjort henne någon kärleksförklaring. Om jag det har, så kan du få...

ELSE SOFIE.

Var tyst med ditt prat, så är du snäll. Frågan är inte om det nu längre, ser du. Jag bryr mig inte om dina kärleksförklaringar, ser du. De angår mig inte. Du kan få göra dem till hvem du behagar för mig. Men här är en annan sak.

ANDREAS.

Hvad är det då, om man får lof att fråga.

ELSE SOFIE.

Det är om den där gården, far dins, som du har talt om. Den som du skulle få ärfva en gång. Hur stor var det du sa', att den var nu igen?

ANDREAS.

Nå, hvad är det då för märkvärdigt med den gården, efter den kommer på tal?

ELSE SOFIE.

Ingenting annat, än att den gården finns inte till. Den har ingen motsvarighet i verklig-

heten, den gården. Det är något, som du har försökt att slå i oss här.

ANDREAS.

Jaså, är det så nu?

ELSE SOFIE.

Här har kommit en person i dag, som har bedömt den saken, och som har underrättat oss, om hur det står till härmed.

ANDREAS.

Nå, hvad heter den personen?

ELSE SOFIE.

Det är din mor.

ANDREAS (*rycker till*).

Min mor!

ELSE SOFIE.

Som har kommit hit för att få hjälp af dig, ja. Du har tagit allt deras, och se'n har du blifvit borta från dem, och nu behöfver de dig för att inte svälta ihjäl, det har hon sagt oss. Men jag har talt om för henne att det finns inget hinder, utan att du kan få fara din väg med detsamma.

ANDREAS.

Jaså är det på det viset, att jag har blifvit öfverflödigt här, så...

ELSE SOFIE.

Ja, här har du gått och gjort dig så fin, kantänka. Det var knappt man vågade be' dig uträtta något. Gudbevars, du behöfde ju inte slita för födan, när som du hade en stor gård i kika'r'n. Du kom inte riktigt öfverens med gubben, du nej. Och det var därför du sökte dig

tjänst. Och präktig har du varit förstås och gått här och jälat med jäntorna. Jo jo men!

ANDREAS.

Än ä' de' inte slut på allt mellan oss, mor Else Sofie. Det är det inte.

ELSE SOFIE.

Du är väl nyfiken nu att få tala med mor din. Det är länge sedan I såg hvarandra, så I har väl mycket att prata om nu, kan jag tro.

ANDREAS.

Nej, tag inte vid dig för mycket nu. Vi har allt att tala om vi båda också. Det har vi.

ELSE SOFIE.

Jag vill se hur det nu skall gå för dig att spela sprätt här och vara fin och springa efter töserna.

ANDREAS.

Än har jag inte lämnat gården. Minns det! Och jag har väl ett och annat ord att säga husbond' eran, innan jag ger mig i väg.

ELSE SOFIE.

Hvad skulle det vara om då, ifall man får fråga?

ANDREAS.

Jo, det är något, som rör honom ganska nära, och som kanske skulle komma honom att betänka sig något litet med afseende på de där många pengarna.

ELSE SOFIE.

Aha! Talar du ur den tonen. Och det tror du att du skrämmer mig med. Och det skulle du våga? Vill du komma på fästning du då, kanske?

ANDREAS.

Jag har ingenting på spel, nej bevars. Man kan ju försöka att gå torrskodd. Husbond' tackar nog för upplysningen, tänker jag.

ELSE SOFIE.

Ack, hör du! Hvad står du här och skräpper för. Hvad har jag att göra med allt det där? Jag säger väl till honom då, att det är lögn alltsammans, och att du har satt ihop'et, därför att du vill hämnas på mig, för att jag kör af dig från gården. Och för resten . . .

ANDREAS.

Ja, vi får väl se hur långt högfärden sitter inne. Vi får väl se.

ELSE SOFIE.

Där ser jag att din mor kommer oppe i gatan. Jag vill nu inte störa ert samtal här. Jag kan tro att du längtar efter att få se henne. Ha, ha, ha!

ANDREAS.

Efter skratt så kommer gråt, det har mången fått sanna.

ELSE SOFIE.

Hälsa nu mor din ifrån mig. Och adjö, adjö, då så länge. (*Hon går.*)

Sjunde scenen.

ANDREAS. (*Strax därpå*) MICKA.

ANDREAS (*ropar och vinkar ifrigt med båda händerna*).

Micka! Micka! Fröken Micka, kom så får jag tala vid er. Bara ett ord!

MICKA (*kommer*).

Hvarför ropar du så? Hvad är det du vill?
Är du inte gången din väg än?

ANDREAS.

Nej, men jag skall gå. Jag svär er det,
fröken Micka. Bara ni lofvar mig en sak först.

MICKA.

Hvad är det?

ANDREAS.

Gå efter länsmannen.

MICKA.

Hvad i Herrans namn skall han här? Det
förstår jag inte. Hvad är det du vill honom?

ANDREAS.

Jag besvär er. Annars blir det ingenting
utaf, var viss på det. Vi måste göra det, fröken
Micka. Det är för en annans skull, som vi
måste det.

MICKA.

Men jag förstår verkligen icke.

ANDREAS.

Det är mig själf det gäller. Det är mig
han skall hämta. Jag är trött på det här nu,
fröken Micka.

MICKA.

Dig! Hvarför det då? Hvad kommer åt dig?

ANDREAS.

Var barmhärtig emot mig. Sedan skall jag
berätta er alltsammans. Ty det skall i alla fall
komma i dagen. Ljus är ljus, fast den blinde
ej ser det.

MICKA.

Nej, jag gör'et inte. Jag går ingen länsman efter. Du får göra klart för dig själf. — Jag vet ju inte hvad det gäller.

ANDREAS (*kviskande*).

Det gäller pengarna där inne. Marias pengar, de som hon skulle ha'. — Vi har tagit dom, din mor och jag, allesamman. Jag har fått mitt betalt för'et, att jag gjorde't. Men vill ni att Marie ska ha' något med, så gå efter länsman. Skynda er efter honom, och skaffa hit folk, så att vi får det klart.

MICKA.

Vet Marie af det?

ANDREAS.

Nej, det vet hon inte.

MICKA.

Hennes pengar, har ni rört dem? Det var det hon talte om, att hon skulle gå ut och skaffa sig en plats. O, du milde Gud!

ANDREAS.

Gå då efter länsmanen. Och tag folk med, så att det blir vittnen. Hela byn kan få höra det, det är ingen hemlighet längre. Jag vet att vi har handlat orätt. Vid min själs salighet, nu skall jag bekänna allt. Men skynda er nu.

MICKA.

Jag kan inte gå efter någon länsman. Jag vet ju inte, hvad som kan hända oss. Då min mor...

ANDREAS.

Så gå då in åtminstone och tala om det för honom. Bed att ni får taga fram testamentet

och visa honom, så kan han själf se. Vi blir olyckliga annars.

MICKA.

Ja, jag springer. Hennes pengar, oj, oj!
(*Hon skyndar ut.*)

Åttonde scenen.

ANDREAS. MOR STAFVA (*in. En liten gumma med ett vänligt skrumpet ansikte.*)

MOR STAFVA.

Nå, äntligen, mitt hjärtgryn! Så har jag då verkligen fått tag i dig. Jo, du är mig en fin en du. Här har jag med mig en flaska åt dig, den skall du ha'. (*Hon tar fram en butelj.*)

ANDREAS.

Jag struntar i dina flaskor. Hvad hade du här att göra, säg mig det? Hvem har bedt dig att komma hit?

MOR STAFVA.

Jag skulle hit och ta' reda på dig, förstår du, min lille fine far.

ANDREAS.

Jag vill inte veta af, att någon hänger efter mig, så pass du vet det. Hvad är detta för ena historier?

MOR STAFVA.

Det är länge, sedan du skickade oss några pengar nu. Man har lika svårt att svälta där borta, ser du. Du vet, att vi gaf dig allt vårt, och nu har vi inget att lefva af mer.

ANDREAS.

Jag hade nog skickat pengar af mig själf.
— Och hade du behöft tala vid mig, så kunde jag ha' kommit dit bort till er. — Jo, nu har du ställt till'et vackert för mig.

MOR STAFVA.

Hur har jag då ställt till'et?

ANDREAS.

Du har gått och pratat ett och annat om mig, ser du, och det är inte bra. Du har sagt till dom, att vi är så fattiga, och att I har blifvit af med erat för min skull. Och sådant går inte an, ser du, att man...

MOR STAFVA.

Ja, det går väl an att käbbla om att en har ställt till'et. — Men hvad har du själf gjort då? Hur har du ställt till'et, om man tordes fråga? Lämnat mig kvar i stugan där borta, ensam med far som inte orkar att gå, och utan en bröd-kant att äta på. — Och det se'n vi har sålt af oss vår sista ko för att rusta ut dig till den här resan. — Hur har du ställt till'et? (*Hon gråter.*)

ANDREAS.

Nå, nå! Jag har ju skickat er pengar. Har jag kanske inte det? Lipa inte nu. Det tål jag inte vid att se.

MOR STAFVA.

Ja, du har skickat pengar du. Detta tycker du var nog. — Man har sagt, att du skulle ha en bra plats här. Nog hade du kunnat skicka mer än de där fattiga styfrarne.

ANDREAS.

En får väl lefva själf också, fast en har föräldrar, tänker jag.

MOR STAFVA.

Jag vet nog, att du anser det för en olycka. Det vet jag nog, att du helst skulle vilja ha' ner oss med detsamma i jorden. Men, ser du, då vi nu ändå lefver, ser du, och då vi har gett ifrån oss allt, hvad vi hade, för din skull, så går det inte an, ser du. — Vår Herre ser sådant. Små sår och fattiga föräldrar! Det går inte an, ser du, och det blir ingen glädje med.

ANDREAS.

Jag står inte ut att stå här längre och höra på ditt »allt hvad vi hade», »för din skull». Jag struntar i alltihop.

MOR STAFVA.

Och nu hör jag, att du går och är fin och svänger dig som sprätt här, under det att vi får stänga in oss och ligga till sängs, för det att vi inget har att ta' på oss.

ANDREAS.

Jag kan inte ta' kläderna å kroppen.

MOR STAFVA.

Och flickorna kurtiserar du här, du har historier med en och hvar. Jag har nog hört, hvad som säges här i byn. De sa' att far din var rik, det har du satt i dom. — Du talar om far din, du, och så har du inte en gång frågat, om han lefver.

ANDREAS.

Nu kan det vara nog. Låt oss vänta med det här. Jag har inte tid att stå här nu och

höra på ett sådant oväsen. Jag har andra saker att tänka på.

MOR STAFVA.

Nej, jag kan tro det. Du har inte tid, du, att höra på mig. — Vi svälter hemma, men du är så fin, så du har inte tid att höra på mig.

ANDREAS.

Ser du, att det kommer folk häråt?

MOR STAFVA.

Ja, du bryr dig inget om, du, bara du får vara i fred och sköta din kurtis här. Sedan kan vi gärna få dö å svält hemma. (*Hon sätter sig ner på bänken och gråter.*)

Nionde scenen.

DE FÖRRA. ELSE SOFIE.

ELSE SOFIE.

Jag hörde, att din mor var kommen hit, Andreas. Du skulle väl be' henne vara välkommen till att stiga in. — Guds fred, mor!

MOR STAFVA (*stiger upp och niger*).

Jaså, är det I, som har honom i tjänst här, son min? Jag är mor hans, jag, och vi har far hemma, som svälter, men här går han själf och är fin.

ELSE SOFIE.

Jo jo men, visst är han en fin herre, det är säkert det.

ANDREAS.

Nå, efter som då min mor har kommit hit, så kan jag få tala om alltsammans för henne. — Ser du, mor, jag har allt en sak att tänka

på jag också. Och nu skall jag bekänna det för dig. Synden skall ändå fram i dagen en gång.

ELSE SOFIE (*ängslig*).

Hvad är det för en synd han menar? Hvad syftar han på, mor lilla? — Kom nu och låt oss gå in och inte hålla oss härute längre.

ANDREAS.

Hon vet'et ändå ganska väl, fastän hon försöker att komma undan. — Det är om testamentet därinne. Husbond's testamente, som vi har förfalskat, för att komma åt alla pengarne. Jag vet det, efter som jag själf har varit med och gjort'et. Och tagit min lön utaf henne där.

ELSE SOFIE (*skriker*).

Det är lögn, säger jag! Det är en evig oförskämd lögn, är det. Hör inte på honom, han vet inte hvad han säger. — Men så kom då, mina kära vänner, och låtom oss icke stanna här ute. — Han är ju bindgalen. Jag vet inte hvad som kommer åt honom, när han börjar att tala om synd.

ANDREAS.

Där ser man det onda samvetet. — Hon bara skriker och väsnas, men kan inte neka för'et.

ELSE SOFIE.

Hör nu, att han är galen. — Hvad pratar du om ondt samvete? — Gud tröste mig för dig, en sådan ärkebof. — På det sättet försöker han att hämnas på mig, för att jag har kört honom från platsen här.

ANDREAS.

Du har inte kört af mig. Jag hade gått ändå af mig själf. — Jag har far och mor, som jag skulle ha' lefvat för.

MOR STAFVA (*i gråt*).

Nej, nej, tänk inte på oss, sonen min, tänk inte på oss gamla. Förlåt mig, som har stått här och pratat. Detta är viktigare. — Det som är rätt och sanning, så ska det ske.

ELSE SOFIE.

Och du tror, hvad han säger, mor lilla?

ANDREAS.

Nu står jag sannerligen inte ut med det här längre. Jag går i fångelset, om så är. När jag väl är där inne, så skall jag väl få någon ro. Så här går det inte längre. Ni får sätta in mig.

MOR STAFVA.

Hvad är det nu han säger? Oj, oj!

ELSE SOFIE.

Vet du, hvad du talar om?

ANDREAS.

Jag vet ju för väl, att jag har syndat. Tror du kanske inte, att jag har känt af det? När kvällen kommer, ser du, då det är tid att man skall sofva, så får man ändå inte göra det, utan man ligger där och kastar sig och vänder på kudden, men ingenting hjälper. Sömmen vill ändå inte komma. Och det är samvetet, ser du.

ELSE SOFIE.

Nu kan det vara slut på det här. Ser du inte, att din mor behöfver att komma in och ha mat?

MOR STAFVA.

Nej, nej, inte mig, inte mig. — Han där är värre därän.

ANDREAS.

Det är, som när man har sänkt ner en död hund och tycker, att man har gjort det väl, och så en vacker dag så flyter han opp. — Se det var jag som skref om det där testamentet, och det hade ju ingen fått veta. — Därför att hon bad mig göra't, så gjorde jag det, och hon gaf mig pengar, och sa' att vi skulle gifta oss. Men nu vill jag inte bära på det längre. Jag har talat om alltsammans för fröken Micka och bad henne, att hon skulle gå efter länsman.

ELSE SOFIE.

Efter länsman! Är du galen? Jag besvär dig, är det sant, hör du? — Om du ljuger för mig.

ANDREAS.

Hon ville det inte, hon tordes inte för er skull, sa' hon, men hon skulle gå dit in i stället och tala om för honom alltsammans.

ELSE SOFIE.

Det är inte sant. Det kan hon inte ha gjort. Hvar är Micka? Säg genast, hvar hon är, så skall jag förklara alltsammans för henne.

ANDREAS (*pekar*).

Där är fröken Micka. Där ser jag hennes röda kjol oppe på gången. Nu är det rätt igen alltsammans. Nu har vi inget mer att sörja för.

ELSE SOFIE.

Jag är oskyldig. Det är han som har gjort alltsammans. Tag tillbaka, hvad du har sagt, hör du. Bekänn, att du har ljugit på mig.

ANDREAS.

Nu är det för sent. Han vet redan allt, och jag har icke ljugit. Hon har varit där inne och talat om'et för honom.

MOR STAFVA.

Son min har rätt han, det har han. Det som är sanning, så ska det fram, om en också skulle bli fast för'et. Då får en inte bry sig om, att en har ett par gamla föräldrar i lifvet.

Tionde scenen.

DE FÖRRA. MICKA (*kommer snyftande*).

ELSE SOFIE.

Nå, hvad är det du springer med för ena historier? Hvar har du varit?

MICKA.

Ja, nu är han död.

ELSE SOFIE (*studsar*).

Död! — Hvem är död, hör du?

ANDREAS.

Jaså, han har fått slutet nu?

MICKA.

Jag kom dit in . . . och då lefde han knappast. — Han kände icke igen mig, utan bara låg där och hickade. — Och plötsligt så var allt slut.

ELSE SOFIE.

Herre Gud i himmelen! Och ingen var där, som kunde hjälpa honom! — Hvem trodde att han skulle dö så snart. — Jag får aldrig en glad stund mera.

MOR STAFVA.

Vår Herre ville inte att han skulle få veta det — att I hade bedragit honom.

ELSE SOFIE.

Du menar testamentet. Men nu kan alla få veta det. Jag står heller inte ut längre.

MICKA.

Så får Marie sina pengar då?

ELSE SOFIE.

Hon får ta' så mycket hon vill. Jag vill inget ha af honom. Nu kan ni själfva förklara alltsammans, så att hon får sitt.

Elfte scenen.

DE FÖRRA. MARIE (*kommer*).

MICKA.

Ack, Marie, nu är far död.

MARIE (*slår ihop händerna*).

Jaså, han är död nu. (*Hon vill skynda in.*)

ELSE SOFIE.

Nej, stanna här först. Vi ha något att tala om för dig.

MICKA.

Du behöfver inte gå ut och söka dig plats, som du trodde, ty pengarne där inne är ändå dina.

ELSE SOFIE.

Det är vi som har förfalskat testamentet. Det har vi gjort. Nu vet du, hur det är.

ANDREAS.

Kan du förlåta oss, att vi har gjort illa emot dig?

MARIE.

Det är inte pengarne, ser du. — Jag bryr mig inte om de fattiga skillingarne. — Men du har handlat som en usling emot mig, du.

MICKA.

Tala då inte så. Nu blir allt godt igen. Du skall få se.

ANDREAS (*till Marie*).

Det vet jag, ser du. Och jag ber dig glömma alltihop. Jag är en usling, men jag går nu. Min mor är här och hämtar mig. — Jag har ett par fattiga föräldrar, som jag måste lefva för. Så nu behöfver du inte att se mig mera.

MICKA.

Hvad ska han nu gå för? — Hvad är detta för prat? Är ni kanske inte så godt som förlofvade?

ELSE SOFIE.

Och nu kan ni gifta er, när ni vill. — Men ser du, att du har haft'et med för många och det är inte bra att lofva till höger och vänster. — Men nu kan allt bli godt igen.

ANDREAS.

Ja, kanske att det kunde ha' blifvit det förut, men nu är det omöjligt, ser ni. — Därför att hon hatar mig, sådan jag är.

MARIE.

Nä, än Micka då? Det är ju henne du vill?

MICKA.

Ack, vet du inte, hurudan han är? Han skall vara öfverallt och vara fin och sprättig och

ställa sig in med alla. — Har du inte märkt det?
Men han behöver bara en, som håller reda på sig.

ANDREAS.

Jag tror, hon har rätt. — Det är som hon
säger.

MARIE

(räcker honom handen, som han fallar).

MOR STAFVA.

Gud välsigne dig, sonen min. — Aldrig
trodde jag, att det blef en sådan glädje för
mig, stackare.

MIDDAGSRASTEN.

En akt.

PERSONER.

KRISTEN ODH, hemmansägare.

STINA, hans hustru.

BETTI, deras dotter, 14 år.

ELSE, piga.

NILA, drängen.

Scenen föreställer bakgården till en bondgård. Dörren till ladugården, hvars gafvel upptager fondens midt, är stängd, men luckan till höskullen är öppen. Framför är en till hälften nedrifven halmstack. Redskap och bräte fylla platsen. En gammal vagn med tre hjul står kullvräkt på sida mot väggen. På denna kan man klättra upp på skullen. Det är middags-timmen. Solen gassar utanför, men en del af scenen är i skuggan af ladugården. Som det är högsommar, uppträda de handlande personerna barfota samt klädda i tunna bomullskläder.

Första scenen.

NILA (*ligger och sofver i halmen*). STINA (*kommer från höger och ropar honom*).

Nila!

STINA.

NILA (*snarkar*).

Hör du inte? Nila! Nila!

STINA.

NILA (*vaknar långsamt*).

Är du vaken?

STINA.

NILA (*gäspar*).

Hvad är det då?

STINA.

Jag går ju och söker efter dig.

NILA.

Det är ju middagsrast, så kan en väl få vara i fred.

STINA.

Ja, vara i fred ja. Då skulle väl du sofva hela da'n, du, om du finge vara i fred.

NILA (*vänder sig om*).

Låt mig få vara. (*Han låsar sofva*.)

STINA (*rycker honom i armen*).

Hör du inte! Hör du inte, Nila? Jag har något som jag vill tala med dig om.

NILA.

Ack, aldrig är det då annat. Jag struntar i dig.

STINA.

Jag vet nog, att du tycker det vore bäst för dig, om jag inte funnes här. Det vet jag nog, ser du. Jag har allt förstått det.

NILA (*sätter sig upp*).

Hvad har du förstått? Hvad är det som du vet?

STINA.

Det är just därför, jag vill tala vid dig, ser du.

NILA.

Förbaskade kvinnfolk! Alltid ska de tjattra och prata. Om du visste, hvad jag är sömning, mor lilla.

STINA.

Ja, sofva och sofva, det ska du, förstås. Det tycker du är viktigare.

NILA.

Hvad än?

STINA.

Det här, som jag ville tala med dig om.

NILA.

Säg fort då, hvad det är, och låt mig få vara i fred sedan.

STINA.

Ack, du, en sådan herre, en sådan förnämlig och fin herre, du har blifvit. Mig har du gått och lurat, och nu se'n du har fått din vilja, så är du herr'n förstås. Du ser knappt åt en. Trösta mig för en sådan, som du har blifvit.

NILA.

Hvad var det nu, som du hade att tala om?

STINA.

Ja, det var om det, ser du. En fähund ä' du. Jag vet väl hvem det är, du ränner efter.

NILA.

Såå, du vet, såå!

STINA.

Ja, du kan hålla inne med dina »såå». Jag ska' ...

NILA (*lägger sig ner*).

Låt mig få sofva i fred.

STINA.

Åh, du tål allt höra't. Jag ska allt hålla dig vaken, jag. Du är en riktig palt, hör du. Jag ska tala om alltihop för far.

NILA.

Ja, han är visst där inne.

STINA (*gråter*).

Du ta'r lifvet å en, din usling. Jag går och hänger mig.

NILA (*reser sig upp på arm-
bågen*).

De' gör du visst inte. De' ä' bara ett talesätt. Hvad är det du vill? Säg ut då, hvad det är du vill.

STINA (*i öm ton*).

Nila!

NILA.

Nå, hvad är det?

STINA.

Tag mig till dig igen, hör du. Gör det, hör du. Jag har inget gjort dig.

NILA.

Du är alldeles galen. Låt oss få ett slut på det här. Jag står inte ut längre med det här lifvet. Jag har ingenting med dig att göra.

(*Elselittlar fram uppe på skullen.*)

STINA.

Vi går dit upp på skullen, så är vi i fred för dom. Far sofver inne. Jag går före.

NILA.

Gå hvart i hälsike du vill. Jag ska sofva, jag.

STINA.

Ja, de' ä' tösens skull. Men vänta bara, så ska du få se.

NILA.

Hvilken tös?

STINA.

Du är oskyldig, förstås? Du vet ingenting om, du?

NILA.

Jag vet, att du är tokig.

STINA (*tar en piska som ligger på marken och slår honom*).

Din usling!

(*Någon ropar utanför.*)

NILA.

Din husbonde ropar på dig.

STINA (*kastar piskan och springer*).

Ja, vänta du! (*Hon springer ut.*)

Andra scenen.

NILA. ELSE (*blir synlig uppe på skullen*).

ELSE.

Åh, den leda karingen!

NILA (*stiger upp, när han får syn på henne*).

Else! Var du där oppe? Hvad gör du där, Else?

ELSE.

Ett sådant gement vidrigt as.

NILA.

Strunt alltihop! De' ä' skräp och smörja.

ELSE.

Gud tröste mig för dig. Hvad du är för en usling.

NILA.

Det är prat alltihop. — Jaså, ska du börja nu också?

ELSE (*skakar på hufvudet*).

Om jag hade vetat detta om dig. Oj! Oj! Hvad du är för en.

NILA.

Hvad då? Hvad är det, du skulle ha' vetat om mig? Jag har inte gjort mig bättre än jag är. Du hörde, att jag inte vårdar henne.

ELSE.

Du hade allt kunnat handla på annat sätt emot mig, du. Det hade du kunnat, om det hade varit någon heder i dig. Hvad är det allt du har slagit i mig?

NILA (*går fram till henne*).

Nej, ser du, det kunde jag inte. Det kunde jag inte göra. Den andra har jag aldrig brytt mig om. Det är hon, som har hängt efter mig. Jag har aldrig hållit å någon, förrän du kom hit. Det finns ingen annan, som jag bryr mig om. Jag struntar i henne. Det hörde du själf nyss.

ELSE.

Åh, den häxan!

NILA.

Du skulle sett, när jag kom hit först. Aldrig fick jag vara i fred, utan jämt hängde hon efter mig. Och här som det sjunges psalmer och hålles möten kan en tro, och så'na är de.

ELSE.

Ett sådant lif!

NILA.

Ja, hon är galen, ser du. — Kom nu, jag lyfter ner dig.

ELSE.

Nej, låt bli det där.

NILA.

Jag lyfter ner dig hit.

ELSE.

Nej, rör mig inte. Låt bli att ta' i mig.

NILA.

Så får jag komma upp till dig, då.

ELSE.

Hvad skall du här?

NILA.

Hvad du är fin. Åh, du är så vacker.

ELSE (*går undan*).

Hör du inte hvad jag säger?

(Nila klifver upp på skullen med tillhjälp af vagnen och dörren. Else försöker att hindra honom. Just som han kommit upp, kommer Stina in från höger.)

Tredje scenen.

DE FÖRRA. STINA.

STINA.

Är du där, Nila? Hvar är du?

NILA (*vresigt, i det han kommer fram i luckan.*)

Hvad är det nu igen? Hvad är det du skriker efter?

STINA.

Jaså, är du där uppe! Vänta lite' så ska jag . . . (*Hon försöker att klättra upp.*)

NILA (*hindrar henne.*)

Hvad ska du här? Du har inget här att göra. Låt mig få vara i fred nu, det säger jag dig.

STINA.

Låt mig bara få komma opp till dig. Jag vill tala med dig,

NILA (*i vredesmod.*)

Nej, har jag sagt. (*Han stöter till henne, så att hon faller ned på marken.*)

STINA (*jämtrar sig.*)

Jesus Kristus! Mördare! Aj, min fot! Åh, du din eländige trasvarg . . . Min fot! Min fot!

NILA (*i det han går ned och lyfter upp henne.*)

Ja, hvad hade du här? När jag sa' att du inte fick.

STINA.

Min fot! Oj, min stackars fot! Din usling, jag ska . . . (*Hon rusar fram för att slå honom. I det samma kommer Kristen Odh in.*)

Femte scenen.

DE FÖRRA. KRISTEN ODH.

KRISTEN.

Tocket lefverne här är. Hvad är det I färdas efter?

STINA.

Den uslingen! Den ärkeskälmen! Oj, min stackars fot, hvad jag slog mig.

NILA.

I ska hålla ordning på er kvinna, det vill jag säga er, far.

KRISTEN.

Hvad tusan hakar släss I för?

STINA.

Jag talar om alltihop.

NILA.

Ja, annars gör ja't, så får vi väl se.

KRISTEN.

Hvad i hälsike har I?

NILA.

Vi har syndat, far lille... vi har...

STINA (*lågt*).

Tig då, för Jesu Kristi skull. (*Högt*) Han menar att vi har grälat, och det är syndigt att släss. Förlåt oss, far lille. Ack, hvilken eländighet.

NILA.

Nej, jag mente allt, efter det nu ska fram, att vi har brutit mot er, vi bägge, det har vi.

STINA.

Åh, du min skapare! (*I ångest till Nila.*) Jag säger dig, du gör oss olyckliga. (*Högt.*) Han menar, att jag gaf'en supen i måras, när I ingen fick.

NILA.

Inte blott det, men...

STINA.

Ja, det har allt händt några gånger, det har det. Men du får inte vara så nogräknad med oss, far lille. Det får du inte. (*Hon klappar honom på armen, i det hon göt ifriga tecken åt Nila, att han skall tiga.*)

KRISTEN.

Tyst, kvinna! Låt honom där tala. Stör oss då inte med ditt prat.

STINA.

Han har inget mer att säga. Det ser du själf, att han inte har. Ack, hvad är det att bråka för?

KRISTEN (*slår till henne*).

Gack din väg, din trollpacka, och stå inte här och käbbla.

STINA.

Nu kör han bort mig till. Ska jag gå ifrån min egen gård. Ack, hvilken skam! (*Hon går en bit ifrån.*)

KRISTEN.

Nå, hvad var det, du hade att säga?

NILA.

Ja, det är väl bäst att det kommer fram, tänker jag. Jag kan inte ge mig ro längre med det här. Ser I, jag vet inte, om det var jag

eller hon, hustrun eran, menar jag. Egentligen var det väl vi bägge. Vi har lefvat ihop i synd vi, det har vi. Men nu vet I det.

KRISTEN

(stirrar länge på honom. Går emot honom och höjer sin hand som för att slå till, men låter den därpå sjunka).

Då ska I för domstol'n. Det ska I.

STINA.

De' ä' lögn, säger jag. Gå efter testamentet, bara, så ska jag svära på, att det är lögn. Det är hopljuget hvartenda ord. Det är pigan, det trollet, som har ställt till'et. Jag svär...

KRISTEN.

Ja, ja! För domstol ska I, det är säkert det, att I ska.

NILA.

Och hvad tror I, att det kan bli med det? Hvad kan det bli å?

KRISTEN.

Och ut härifrån ska I, bägge två. Ur huset med er!

NILA.

Det ska bli som I vill. Jag har sagt mitt, jag. Hvar och en sopar för sin trapp, heter det. Och nu har hon ingen rätt till att komma mer, så nu kan en då ändtligen få vara i fred. Jag är trött på det här eländet, jag. Man är inte ett djur.

KRISTEN *(går emot Stina och fattar henne hårdt om armen).*

Ditt usla stycke! Ja, ditt eländiga kräk! Kom med mig, du.

STINA.

Aj, släpp mig, hör du. Jag ta'r lifvet å mig.

KRISTEN.

Inget prat mera! Du följer med mig nu, förstår du. Det är inget mer med det. *(Han drager henne med sig. Hon fäktar och försöker att komma lös.)*

STINA.

Hör du inte, att det är lögn? Jag kan svära . . . *(De gå skrikande.)*

Femte scenen.

NILA. ELSE *(kommer fram på skullen)*.

NILA.

Så där! Nu är det gjordt! Nu är jag fri från henne.

ELSE.

Tror du det, du, att det går så lätt att göra sig fri från något sådant?

NILA.

Det ser allt ut så åtminstone. Nu har jag sopat för min trapp.

ELSE.

Nej du, det gör man inte så. Inte på det viset går det, du.

NILA.

Kom ner nu!

ELSE.

Nej, jag kommer inte ner. — Tror du, att han slår henne.

NILA.

Åh ja, nog har han väl krafter till att dänga ett kvinnfolk alltid.

(*Det höres skrik inifrån.*)

ELSE.

Hu då! Jag kan inte höra på't.

NILA.

Ja, nu får hon allt krypa ner för honom, och det riktigt. Om jag känner honom rätt. Det är sådana, som ska vara gudliga. De är alltid värst de, när något kommer på.

ELSE.

Jag såg, hur han slog henne en gång. Då var han alldeles vild. Han sparkade henne och ref å henne kläderna och slog henne mot bordet. Oj, hvad hon skrek. Jag såg alltihop genom fönstret.

NILA.

Hon behöfver nog få den onde piskad ur kroppen.

ELSE.

Nej, så går det inte. Nej, sannerligen! Människan är inte ett djur, som man kan slå synden ur.

NILA.

Men hvad gör nu det, om det svider lite'? Är det inte bättre, än att gå där och hata? Hvad är detta? Ack, du ska få se. Det var värre, om han kört bort henne och inte velat se henne.

ELSE.

Jag skulle ha gått själf, jag.

NILA.

Det är annat med dig, Else. Du är inte sådan du. Inte skulle jag slå dig, om vi gifte oss, inte.

ELSE.

Jag gifter mig aldrig. — Ack, hvarför går hon inte?

NILA.

Hvart ska hon väl ta' vägen? Hvart, om jag törs fråga? Nej, en får inte vara så fin i skinnet. Men dig skulle en aldrig trösta till att slå. — Kom ner nu!

ELSE.

Nej, låt mig vara. Jag vill inte tala vid dig mera.

NILA.

Ack, det är strunt alltihop. Hvad bråkar du nu för? Kom nu! (*Han vill dra' ner henne.*)

ELSE (*värjer sig och springer undan*).

Aldrig, hör du!

Sjette scenen.

DE FÖRRA. BETTI (*en flicka om 14 år, kommer springande med andan i halsen*).

BETTI.

Hjälp, hjälp! Nu slår han henne. Han ta'r lifvet å henne med samma. Jag är säker på, att han dödar henne.

NILA.

Hvad är det nu?

BETTI.

Det är sant hvart eviga ord. Han har bundit henne.

ELSE.

Har han bundit henne? — Hur skall detta sluta?

BETTI.

Ja, det är, som jag säger. — Han tog en töm. Och så band han henne vid fällbänken. — Hör bara, hur hon skriker. Nu är han efter piskan för att slå henne med den. Han är åt stallet efter den.

ELSE (*till Nila*).

Gå in du! Gå dit in, hör du.

NILA.

Ack, det är strunt alltihop. Hon kan ha sitt. Hon kan gärna ha't.

(*Man hör skrik inifrån.*)

ELSE.

Jag står inte ut med att höra på detta.

NILA.

Hvad är att göra? Är det inte han, som är herre kanske?

BETTI.

Han har bundit henne, och nu är han efter piskan åt henne. Gud bevare oss, hur hon väsnas där inne. Snart är han där inne hos henne. — Han vet inte, hvar han slår.

ELSE.

Gå du, Nila! Gå in du! Hon är väl ingen häst heller.

(*Skrik höres.*)

BETTI.

Ack ja, gå in och bed för henne. — Om han gör henne illa . . .

NILA.

Nå, så ska djäfvulen . . . (*Han går.*)

Sjunde scenen.

ELSE. BETTI.

ELSE (*går ned från skullen*).

Ack, hur ska detta gå? Hur i all världen ska detta sluta?

BETTI (*kastar sig ned, borrar hufvudet i halmen och gråter*).

Jag vill inget höra. Oj, oj!

ELSE.

Bara han löser henne så kan vi springa ner till byn.

BETTI.

Ja, bara hon komme i väg.

ELSE.

Att han band henne! Det är förfärligt!

BETTI.

Hon kan inte röra sig. Jag såg alltihop utifrån. Nu ligger hon där, och så ska han slå henne. Det vet ingen, när han slutar. Hon kan dö å't.

ELSE.

Nu skriker hon inte längre.

BETTI.

Han har ju inte börjat än. Åh, om det vore öfver bara. Om en sluppe att vänta. Åh, hvad det gör ondt. Bara hon inte vore bunden, gick det väl an. Och så säger de, att det är nyttigt. Att stryk är bra! Oj, oj!

Åttonde scenen.

DE FÖRRA. STINA (*kommer inspringande. Hon är blek som ett lärft, och ögonen brinna.*)

BETTI (*springer upp*).

Är det du, mor?

STINA.

Tyst, tyst! För Jesu Kristi skull, var tyst. Nu ska vi höra. (*Hon lyssnar.*)

ELSE.

Hvad är det nu? Ska I inte springa er väg?

STINA (*hviskande*).

Nej, nej! Jag behöfver inte gå ur mitt eget hus. — Jag gör'et inte. Tyst!

ELSE.

Hvar är Nila?

STINA (*lyssnar*).

Hysch!

ELSE (*efter en stunds tystnad*).

Hvad gör de? Slåss de där inne?

STINA.

Låt dom hållas. Han rår nog me'n.

ELSE.

Ack, låt oss gå dit.

STINA.

Låt dom hållas, säger jag. Jag behöfver inte att gå ur mitt eget hus. Han har ingen rätt att köra mig härifrån. Huset är mitt. Hvad var han, innan vi tog opp honom här? En så'n där trasvarg.

ELSE.

Men tänk om det blir farligt likväl. Hör, hör! Ack, vår frälsare!

(Man hör ett buller.)

BETTI *(kastar sig ned i halmen).*

Jag kan inte hört.

ELSE.

Var det Nila, som löste er?

STINA.

Ja, det var han, ja. — Ja, han hade surrat mig redigt.

ELSE.

Nåå?

STINA.

Och så sprang jag min väg. Det var just, som Kristen kom.

BETTI *(rullar sig i halmen och gråter).*

Hör nu igen!

ELSE.

Jag hör inget. Nu är det visst tyst.

STINA *(för sig).*

Nej, han skulle aldrig ha' fått slagit mig. — Nej, en vänjer sig aldrig vid stryk. Åh, det är förfärligt.

ELSE.

Tänk om Nila...

STINA (*ser på henne, som om hon nu först känt igen henne och rusar så fram*).

Åh, din trasslyna! Där är du, din gemena hynda. Det är du, som har ställt till'et alltsammans. Men vänta du. — Ja, jag skulle sannertligen ha' lust... (*Hon rusar på och slår henne*.)

Nionde scenen.

DE FÖRRA. NILA.

NILA.

Såå, här med. Det är ett helvetes hål det här. Och här ska kantänka vara gudeligt. Läsare är de, ja, och här hålles bönemöten med Guds ord och förklaringar. Jag vill inte ge'...

STINA.

Nå, hur är det?

NILA.

Han ligger där inne. Nu kan I gå dit in, om I vill.

STINA.

Blef det farligt? Hur gick det?

NILA.

Han rök på mig med piskan. Men jag böjde'n. Han slog sig emot sängkanten, så att han blödde i hufvu't. Han ligger där inne på golvet, om I vill gå dit in och se på'n.

BETTI (*vrider sig i gråt*).

Far, far! Ack, hvad har du gjort?

STINA.

Där fick han. Ja, hvad skulle han då slåss för?

ELSE.

Herre Gud! Hvad har du gjort, Nila?

STINA.

Skulle jag ha tagit stryk kanske? Låtit'en slå mig både blå och gul?

ELSE.

Det blef väl inget farligt, Nila? Tänk om du har gjort honom något. Vi måste gå dit in.

NILA.

Jag struntar i alltihop. Det är skräp och smörja alltsammans. Jag kunde ha' fått sofva i fred.

STINA.

Nej, du kunde ha' hållit mun, du.

NILA.

Jag går min väg ifrån alltihop. Jag kan gå på arbete nå'n annan stans, där en kan få ha' sin middagsrast i fred åtminstone. Här är ett helvete. Jag går min väg.

STINA.

Än mig då?

NILA.

Jag struntar i dig, har jag sagt. Jag vill inte veta å dig.

STINA (*gråtande*).

Hör på den fähund! Oj, oj!

ELSE.

Ska I låta husbond ligga där inne, som han är?

STINA.

Jag törs inte gå in. Gå själf, du.

BETTI (*springer upp*).

Jag ska gå. Jag ska gå dit in och se, hur det är. (*Hon går*).

Tionde scenen.

DE ÖFRIGA.

NILA.

Ja, hur ska det nu gå? Hvert ska du nu ta vägen?

STINA.

Ska jag gå ur mitt eget hus kanske? Jag gör'et aldrig, säger jag.

NILA.

Ja, då kommer du allt att få likväl.

STINA.

Jag ta'r ingen stryk. Jag går och hänger mig. Jag ta'r lifvet å mig.

ELSE.

Tala inte så syndigt. Allt kan bli bra igen.

STINA.

Inte så länge vi har dig kvar här, ditt troll. Du ska först härifrån. Allt var bra, innan du kom hit.

ELSE.

Jag ska ge' mig i väg själfmant härifrån. Far min lät mig komma i tjänst här, för han visste, att I var troende, sa' han och hade böne-möten och så'nt här. Men jag vet hur'nt här är. Tvi för ett sådant lif!

STINA.

Som det blef ja, se'n vi fick hit en sådan där, som du.

NILA.

Börjar du på nu igen. Håll mun på dig. Du kunde gärna ha' fått ta' din stryk. Det hade gjort dig godt.

STINA.

Jag hade ändå inte tagit'et, ser du. Det hade jag inte. Jag hade dött vid första slaget, det kände jag på mig. Och så skulle jag ha skrikit så... ja, så att han aldrig vågat'et.

NILA.

Strunt! Då man är bunden så. När han hade fått ner dig, så... Det hade bara blifvit värre.

STINA.

Skulle du ha' tagit det då?

NILA.

Ser du, då en har knifven för strupen... så är det bra att det går fort öfver.

ELSE.

Och så hade han kanske förlåtit er se'n.

STINA (*till Else*).

Har du inte gått än?

ELSE.

Jo, jag skall gå. Jag går hem till far min, så kan han få hämta sakerna själf sedan.

NILA.

Ja, då går jag med. Det gör jag. — Jag är ledsen på't.

Elfte scenen.

DE FÖRRA. BETTI (*in*).

NILA.

Nå, hur var det? Har han gått opp igen?

BETTI.

Oj, så hvit han var. Han låg där alldeles, som om han hade varit död. I skulle ha sett. Usch, hvad jag var rädd för'n.

STINA.

Nå, hur är det?

BETTI.

Han hade slagit sig i hufvu't. Ett stort hål, ja. Och det blödde, så jag trodde... Det är alldeles rödt på golfvet utåt. O, hvad där såg ut.

NILA.

Ja, jag råde inte för'et, att han föll så.

BETTI.

Men så slog jag vatten på'n, och då kom han sig. Usch, hvad han såg hemskt på mig. Jag var så rädd. Se'n satte han sig opp. Och jag ba'n, att han skulle lägga sig, men nu sitter han där inne vid spiseln och eldar. Han frös, sa' han. Oj, oj! Jag förstår'et inte.

STINA.

Ja, hvad ska vi nu ta' oss till?

NILA.

Jag går min väg. Det kan ingen bli kvar här i ett sådant helvete,

STINA.

Jaså, nu går du din väg, när du har fått'en sådan? Nu kan du ge' dig i väg, tycker du.

NILA.

Hvad kan jag göra vid det? Det var ju för din skull, vet ja', att han inte skulle slå dig. Fast jag la' till'en, när han skulle ryka på mig med piskan, så han föll och slog sig.

ELSE.

Vi ska gå ner till byn och tala om'et för dom där, så att han kan få någon hjälp. Om han nu har slagit sig, så att det är illa.

STINA.

För att de ska få vet'at allihop, ja.

ELSE.

Men tänk, om det nu är farligt? Om han nu doge utå't?

STINA (*betänksamt*).

Ja, tänk om han doge?

NILA.

Ja, så blef du ju å me'n då.

ELSE.

I skulle gå in till'en mor, och tala vid honom.

STINA.

Nej, nej! Jag törs'et inte. Jag kan'et inte. Han slår ihjäl mig, om han får se mig.

NILA.

Gå in, du! Gå in i Jesu namn och tala vid honom om'et. Han har nog blifvit lugnare efter detta. Inte duger det att stå och gapa som våta höns.

ELSE.

Ja, det ska I göra! För er själf ska I görat. Han är ju eran husbonde, vet jag'. — Och adjö med er nu. Jag går nu. Adjö, adjö. Herrens frid vare med er.

STINA (*eftertänksam*).

Hvart ska du gå nu?

ELSE.

Jag ska gå hem till far.

BETTI.

Jag går med dig. Ack, tag mig med, så är du snäll. Jag kan bli piga där hemma hos er. Men här kan jag inte stanna. Tag mig med dig, så är du snäll.

NILA.

Är det ditt allvar, Else? Går du din väg härifrån?

ELSE.

Ja ja, det gör jag. Jag skall gå hem jag. I är ena galningar. I vet inte hvad I gör. Skulle en kanske kunna bli här? Hellre ginge jag väl med svina. Här ta'r aldrig slut på eländet. Det kommer aldrig att sluta. När en väl har åkt fast, ser I, då är de' inte i första taget att komma sig upp igen.

BETTI.

Men tag mig med då, hör du?

ELSE.

Ja, hon kan gärna få följa med. Det kan hon. Ser I, mor, I kan inte ha ert barn här hos er. Midt opp i allt detta elände. Det kan I inte.

STINA.

Ja, gå med er! Gå med er, bägge två. Det blir godt lugn här efter er sedan.

NILA.

Tig, hör du. Vi vill inte höra något mer af dig.

STINA.

Jag får väl tala ändå. Du är väl ingen husbonde här?

ELSE.

Då kan hon ju bli hemma hos oss. Och se'n om det har blifvit sådant här, att hon kan komma tillbaka, så ska vi då komma med henne. Ty I kan inte ha ert barn här nu. — Adjö med er.

NILA.

Skall du gå utan mig då?

ELSE.

Jag går inte två steg tillsammans med dig. Jag vill inte en gång se dig.

NILA.

Men vi skulle ju gifta oss? Vi var ju öfverens.

ELSE.

Inte nu efter allt detta, ser du. Aldrig i lifvet.

STINA.

Låt dom gå! Låt dom ge' sig i väg, hör du. Vi had'et bättre, när inte hon var här.

ELSE.

Ja, adjö nu då!

Adjö, mor!

BETTI.

STINA.

Godt lugn då! (*Hon vänder sig bort ifrån dem.
Else och Betti gå.*)

Tolfte scenen.

STINA. NILA.

NILA.

Nej, hellre hänger jag mig då, än jag stannar en dag till. (*Han ropar.*) Else! Else! (*Han vill skynda efter dem.*)

STINA (*fattar tag i hans arm
och håller honom kvar*).

Nej, du! Du kan inte gå än. — Det får du inte. Du har din del du med. — Det har du. Här kan jag ju inte bli ensam. Det finns ingen, som skyddar mig. Han slår ihjäl mig. Det blir slutet. Och en kan inte lefva tillsammans med någon, som en har gjort orätt emot.

NILA (*slår tyst en stund*).

Jag vet det nog. Jag har också handlat orätt. Emot honom och dig, har jag gjort orätt, det har jag. Men förlåt mig då, för vår frälsares skull, förlåt mig! Jag är en fattig syndare. Men jag bekänner det. (*Han brister i gråt.*)

STINA.

Jag kunde ha' tagit stryket. Jag had'et, så sant jag lefver, bara han inte hade bundit mig. För jag vet ju, att det blir bättre efteråt. Det blir det. Men ser du, som det nu var, så kunde jag det inte. Ack, du min skapare! Det var

som om han hängt mig i fötterna öfver en eld, när jag låg fastsurrad där inne. Jag skulle ha' dött. Och jag trodde inte på't. Jag visste, att han inte skulle komma att slå mig. Och ändå var jag så rädd.

NILA.

Men jag kan inte stanna här ändå och sjunka ner i ert elände här. Det kan jag inte, så sant som jag hoppas på salighet, så kan jag det inte.

STINA.

Nej, nu ska vi gå till honom. Vi ska gå fram för honom bägge två och bedja om förlåtelse. Vi ska tala om hvad vi har brutit, så får han förlåta oss för'et. Så sant som han själf hoppas på förlåtelse för sina synder, så ska han göra't.

NILA.

Tror du det? Men om han nu inte gör'et ändå. Om han stämmer oss för tinget?

STINA.

Ja, då får vi skifta. Du vet att gården är min. Han var här som dräng förut, och då min far dog, så tog jag honom, för att någon skulle ändå sköt'at. Nu kan han få ta' ena hälften, och så kan vi få skilsmässa. Han ska nog få sitt, om han vill ha' det så. Och se'n får du hjälpa mig med att bruka jorden.

NILA.

Skulle det bli så? Jag kan inte komma härifrån. Hon som gick sin väg, hon hade nog rätt, hon. Ja, nu har de tagit henne ifrån mig. Och nu finns det inget mer. Ja, jag har syndat. Det återstår mig inget mer.

STINA (*gråtande*).

Och barnet då? Det var mitt det.

NILA.

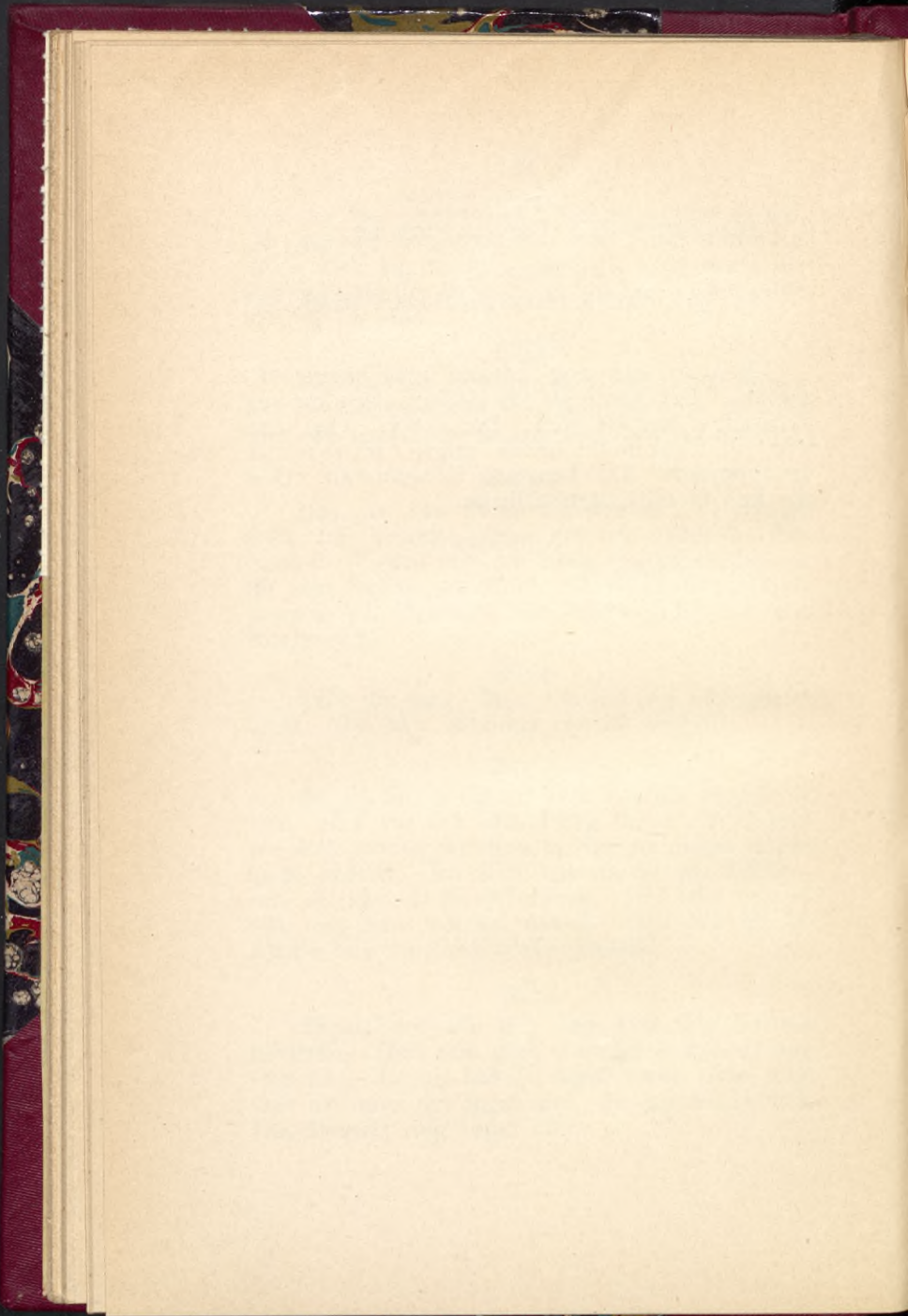
Ja, ja! Det är våra gärningars straff det.

STINA.

Men de kan nog komma igen bägge två, ser du. Det beror på oss själva. Och nu vet vi hvad vi har att göra. Det vet vi. Och inte står jag i vägen för henne längre, nu se'n allt är uppgjort. Du kan nog få henne än. Och jag kan få mitt barn tillbaka.

NILA (*tankfull*).

När du talar så.

I UTBYGD.

En akt.

PERSONER.

GUNNAR, en torpare.

ASTRID, hans hustru.

LINA, pigan.

SUNE, en stigman.

En liten mörk stuga. En dörr i fonden för ut, en lucka i golvet ner till en källare. Ett talgljus brinner i en stake på bordet. Genom det låga, mörka fönstret ser man snöflingornas dans därutanför, och stormen hvisslar i fönsterlisten. Det är en afton i midvintern.

Första scenen.

ASTRID och LINA (*sitta midt emot hvarandra och karda ull*).

ASTRID (*suckar*).

LINA.

Hva' grunnar I på, mor?

ASTRID.

Det är all denne här ullen. Det blir många par hoser, kan jag tänka mej.

LINA.

Det var väl inget å pusta för. Nej, I tänkte allt på något annat.

ASTRID.

På hvad då?

LINA.

Ja, inte vet jag, men jag tänker väl, att det var efter husbond', som är ute i det här vädret.

ASTRID.

Ja, ett svårt väder är det.

LINA.

En tycker väl, att han skulle ha hunnit hem i det här laget, när han gaf sig å till byn i ottan.

ASTRID.

Ja, så här länge plär han inte dröja annars.

LINA.

Det har väl något uppehållit'en, kan jag tro.

ASTRID.

Jag tycker det är hemskt att sitta så här i stugan, när vi två äro ensamma. En vet, att det är långt till folks boningar. Jag kan aldrig vara lugn, när Gunnar är ute.

LINA.

Ja, som det här ligger i utbygd, ja. Det är ju nära milen till nästegård och fyra till kyrkbyn. Så det kan allt kännas kusligt det.

ASTRID.

Och när det snöat som nu, så att drifvorna ligger på, så blir vägarna som de vore dubbelt så långa.

LINA.

Ja, i detta Herrans vädret kommer en inte fort fram.

ASTRID.

Har du gett kon?

LINA.

Jaa, mor, det har jag. *(De lica en stund.)*

LINA.

Hvad var det I lät så illa för i sömnen i natt, mor?

ASTRID.

Gjorde jag?

LINA.

Jag hördet ända dit ut, för jag kunde inte sofva för stormen som var. Husband' sof väl, kan jag tro.

ASTRID.

Ja, jag drömde så hemskt. Hu!

LINA.

Nå hvad drömde I då?

ASTRID.

Ja, det var egentligen dumt. Det var om den där karlen med det svarta skägget, han som var härinne häromdagen, när Gunnar var ute, och ville ha mat.

LINA.

Jaså den! Ja, jag minns'en. Det kommer inte så många hit. Hvad var det då med honom?

ASTRID.

Jag drömde, att han satt vid dörren där borta och såg på oss. Därefter gick han ut i lagår'n och löste vår rödfäckiga ko och ledde ut. Sen stod han på gården och drog en knif öfver hennes rygg och stod och slipade, för han skulle till att slakta henne.

LINA.

Men kära hjärtanes!

ASTRID.

Och Gunnar han låg orörlig och kunde inte komma ut, och mig bar inte bena, och inte var jag god till att skrika heller.

LINA.

Men det var väl inte så farligt.

ASTRID.

Se, jag drömmer ibland saker, så'nä en skrattar åt, när en är vaken. Men så vaknar jag opp i svett och kan inte bärga mig, för så rädd är jag.

LINA.

Och I som ändå har en, som kan försvara er. Hvad skulle då inte en annan?

ASTRID.

Det har aldrig händt mig förr'n jag kom hit ut med Gunnar. Det är väl, för att vi bo så långt bort. I somras gick det väl an ändå. Då var allt ljust och grönt. Men nu i vinter har det blifvit allt värre.

LINA.

Ja, ja! Drömmar har ju inget att betyda, men säkert är, att det finns någon grund för dem. Det är väl, att en har tänkt på sådant förut, kan jag tro, som kommer för en i sömnen.

ASTRID.

Men somliga tror, att det kan varsla för något.

LINA.

Ja visst är det mycket, som människan inte kan tyda, det är visst det. *(De sitta tysta en stund och arbeta. Vinden skakar fönstret, och ljuset flämtar. Då ser man ett ansikte utanför tryckas tätt intill rutan.)*

ASTRID

(höjer blicken mot fönstret, sätter ett ögonblick som förlamad, springer så upp och ger till ett anskri.)

LINA.

Hvad i Herrens navn! Hvad är det?

ASTRID (*med händerna för ansiktet*).

Se dit! I fönstret! (*Ansiktet försvinner.*)

LINA.

Nej, jag ser inget. Så sant jag lefver, så ser jag inget.

ASTRID (*ser upp*).

Det var han.

LINA.

Hvilken han?

ASTRID.

Jag såg honom tydligt. Det var han, som kom för mig i drömmen i natt. Han tryckte ansiktet tätt intill rutan där, med det stora svarta skägget.

LINA (*stiger upp och går fram till fönstret*).

Det kunde I inte se. Det är ju alldeles nermörkt.

ASTRID.

Gud tröste mej. Såg'et gjorde jag med mina egna ögon.

LINA.

Det var i syne då. I satt och skrämdes upp er själf. När en blir rädd, så kan en få se hvad som helst, om det så är den onde själf.

ASTRID.

Jag såg ändå så tydligt som jag ser dig.

Dramatik.

LINA.

Ska jag ta' ner psalmboken och läsa ett stycke? Det plär hålla'n borta. Sådant kommer alltid från den lede. Det är han som skickar'et till plåga och fördärf, och det finns bara ett som hjälper, och det är Guds ord.

ASTRID (*i ångest*).

Ja, gör det. Läs något högt.

LINA.

Det afvänder tankarna. (*Hon går bort till byrån och tar fram en stor läderpermad psalmbok.*)

ASTRID.

Om ändå Gunnar vore här.

LINA

(*bläddrar länge i psalmboken och läser ändligen med en gäll diskantstämma*).

Lof, pris och ära vare Dig,
o Gud, att från det höga,
Du vakar dag och natt på mig
med nådigt fadersöga.

ASTRID (*lyssnar utåt*).

Tyst!

LINA.

Hvad är det?

ASTRID.

Det tog någon i dörren därute. Det hörde jag tydligt.

LINA.

Jag är inte god till att begripa, hvad det är med mor i kväll.

(*Man hör någon stampa af sig snön därute i förstugan.*)

ASTRID (*i stigande ångest*).

Det är någon! — Nu hör du!

LINA (*stiger upp*).

Nå, så är det väl husbond' då. Jag ska se efter. Det var aldrig för tidigt, att han kom.

ASTRID.

Ja, se efter!

LINA

(*går mot dörren. I detsamma hon vill öppna den, står på tröskeln framför henne en storväxt karl med svart skägg och blekt ansikte. Hon ger till ett anskeri och far tillbaka*).

Andra scenen.

DE FÖRRA. SUNE (*en stigman. Han är beväpnad med en tjock påk*).

SUNE.

Här var jag inte väntad, det kan jag tydligen se.

ASTRID (*går emot honom*).

Hvad vill I?

SUNE (*tar af sig hatten och skakar af snön*).

God afton i stugan!

ASTRID.

Sammaledes! Hvem söker I?

SUNE.

Hvem jag söker! När jag gick in i stugan, så sökte jag de, som bodde där. Det är visst I, det?

ASTRID.

Ja, det är vi, det.

SUNE.

Eran karl har inte valt'et godt, när han gaf sig ut i det här vädret från en så vacker ungdom, som I är.

ASTRID.

Nå, men I själf då?

SUNE.

Ja, när det är så'nt här väder för vargen, så går han inte gärna ensam.

ASTRID.

Nå men, hvad vill I nu här?

SUNE.

Hvad en vill, som kommer utifrån drifvorna i denna kölden och har gått fyra mil sedan morgonen?

ASTRID.

Men hvem är I då. Hvad har I för er?

SUNE.

Stigman är jag. En varg, om du vill, som är hungrig, mor lilla. Men inte frågar man en främmande så mycket, innan man ber honom sitta ner.

ASTRID.

Sätt er ner då.

LINA.

Det är så, att vi tar inte emot några, när våran husbonde inte är hemma. Han är väl här i rippet i alla fall.

SUNE.

Det kommer väl inte mycket folk hit ut till utbygden kan jag tro?

ASTRID.

Nej, det gör det inte. Jaså, det är mat, I vill ha? Gå efter lite' du, Lina, och sätt fram för'en.

LINA.

Ja, mycket har vi inte att ge' bort.

(Hon går.)

Tredje scenen.

SUNE. ASTRID.

SUNE.

Var det eran piga det?

ASTRID.

Ja, det var det.

SUNE.

Det var hon som gick efter psalmboken och läste högt för er, när I fick se mig genom fönstret.

ASTRID.

Ja, det gjorde hon.

SUNE.

Ja, ja! Det är inte tryggt att bo så här långt bort. Och helst för er, så vacker som I är.

ASTRID.

Hvarför det?

SUNE.

För hvar som kommer häråt, så kan han få lust till er, och I har inte nära till hjälp.

ASTRID.

Hvad menar I?

SUNE.

En kvinna som I är allt ett tag värd, och hon behöfver många försvarare.

ASTRID.

Hvem har gett er lof att tala så? I lägger era ord så konstigt.

SUNE.

Det är inte med ord, man fångar en sådan fågel som I.

ASTRID.

I försöker att skrämma mig, men min man är snart här. Han blir aldrig länge borta.

SUNE.

Men om han ble't ändå?

ASTRID.

Han gick till kyrkebyn i dag morgse. Han skulle varit här redan, men det är väglagets fel.

SUNE.

Efter det här snöfallet, dröjer det väl fjorton da'r, innan här blir farbart.

ASTRID.

Vi re'r oss också godt själfva.

SUNE.

Ja, I gör väl det, tänker jag.

Fjärde scenen.

DE FÖRRA. LINA (*in, med ett knyte*).

LINA.

Jag la' maten här i knytet. (*Hon räcker honom det.*)

ASTRID.

Ja, så kan I gå er väg sedan.

SUNE.

Jaså, det här folket låter sina gäster äta maten ute i snödrifvorna.

ASTRID.

Men annars hinner I inte till någon stuga i kväll. I ämnar er väl till gästgifvaregården, kan jag tro. Men det är öfver milen dit.

SUNE.

Nej, dit ämnar jag mig inte.

ASTRID.

Hvart då?

SUNE.

Jag har allt tänkt att ta' nattvist här denna gången.

ASTRID.

Men det kan vi ju inte lämna er. Vi bor själfva så trångt. Det kan I se, vi har ingen plats.

SUNE.

Jag tycker att här finns godt med rum, jag.

ASTRID.

Såvida I inte vill ligga på skullen?

SUNE.

Det är inte därför, som jag gått fyra mil från kyrkebyn i dag, för att jag skulle ligga på skullen eran.

ASTRID.

Hvarför är det då?

SUNE

(till Lina, i det han lämnar henne tillbaka knytet, af hvilket han ätit en del).

I kan bära ut det här igen. Ge't till svina, om I har några.

LINA *(tar knytet och går).*

Det är eran tack det för den mat I får.

SUNE.

Det är inga smulor, jag vill ha. Det är det inte.

(Lina går ut med knytet.)

Femte scenen.

SUNE. ASTRID.

ASTRID.

I har inte lof att tala så till oss.

SUNE.

Där en är utom räckhåll för lagen, där frågar man inte efter om en får lof. Du är en vacker ungmor.

ASTRID.

När I inte vill äta mer, så kan I gå nu. Jag förstår inte ...

SUNE.

Det skall du nog förstå. Jag vill inte, ser du, ligga därute. Inte i drifvorna, ser du, eller på skullen. Därför att det är för din skull jag kommit hit, så vill jag det inte, ser du.

ASTRID.

Gå nu, säger jag. Gå er väg genast, annars skall jag...

SUNE (*närmar sig henne*).

Annars?

ASTRID (*drar sig undan*).

Rör mig inte! För Guds skull, kom inte nära mig!

SUNE.

Har jag inte sagt dig, att det var för din skull alltihop. Var då förständig.

ASTRID.

Min man är strax här. Då får vi se.

SUNE.

Och om han inte kommer?

ASTRID.

Jo, det gör han.

SUNE.

Ja, få se att han inte gör'et ändå.

ASTRID (*förskräckt*).

Hvad menar I?

SUNE (*skakar sin käpp*).

Tror du, att den karl, som har fått ett par slag å den här, att den rör sej?

ASTRID (*med fasa*).

Herre Gud! Nej, I ljuger. Gå eran väg, säger jag, och det genast.

SUNE.

Jag tänker allt, att bli här en stund ändå jag, ser du. Efter jag nu har kommit. Det tänker jag. Efter allt elände, ser du.

ASTRID (*gråtande*).

Har I slagit honom?

SUNE.

Nu vill jag bara, att du inte ska ta't sä. Se, har du mistat en karl, så finns det ändå kvar utaf dom.

ASTRID.

Nej, jag tror er inte. Han har inget gjort er. I har inte slagit honom.

SUNE.

Det lär du väl själf få spörja, om jag har talt sanningen.

ASTRID.

I är en usling.

SUNE.

Det var du som drog mig hit. (*Han går emot henne.*) Nå, vill du foga dig än?

ASTRID.

Aldrig i lifvet.

SUNE.

Så säger kvinnfolk. Tror du att jag har slagit honom därute för ingenting?

ASTRID (*sjunker ned på en stol gråtande*).

Gunnar! Han har dödat honom.

SUNE.

Len och vacker! Nej, dig vill jag inte se i gråt. Vi skola lefva godt med hvarandra.

ASTRID (*går till dörren*).

Lina! Lina! Är du här?

SUNE.

Ja, hvad hjälper det att ropa?

ASTRID (*eftertänksamt*).

Hvar är hon då?

SUNE.

Hvad menar du?

ASTRID.

Hon ger väl kon, kan jag tänka.

SUNE.

Ja, det rör oss inte. Finns här något brännvin hemma?

ASTRID.

Ja, vi har kvar utå' julbrännvinet.

SUNE (*slår sig ned*).

Gif hit utå' det! Jag har frusit länge, jag.

ASTRID.

Ja, I ska få. (*Hon går ut och låter dörren stå öppen efter sig.*)

SUNE.

Ja, försök inte att springa din väg, för jag hinner dig nog. Och härinne är varmare än ute i snödrifvorna.

ASTRID (*kommer in med brännvinet och ställer framsför honom*).

Här har I.

SUNE (*slår i*).

Skål då! Du är den vackraste kvinnan på många mil.

ASTRID.

Säg mig nu, hvad har I gjort med min husbonde?

SUNE.

Ja, det skall du få. Om du vill höra. Jag va härinne häromdagen. Och sen dess har jag bara tänkt på dig här. Jag har känt sådant i blodet förr och det har alltid haft något med sig efteråt. Så var jag i kyrkebyn där nere, och där träffade jag på din man. Jag fick veta, att det var han. Och jag följde'n, när han skulle hem. — Det var mörkt där borta på myren. Och inget hördes för stormens skull. Jag ville ha dig, och därför så slog jag honom.

ASTRID (*har sjunkit ned på golvet och mumlar*).

Herre min Gud! Min Gud!

SUNE.

Ser du, hvarför ska den ene ha' det godt i hela sitt lif, när en annan får dra' stigarna fram i eländighet, utan annat följe än vargar och kråkor, och så hungern, som aldrig släpper, så länge en är frisk.

ASTRID.

Är han död?

SUNE.

Jag tänker i det här laget är det tjockt med snö öfver honom.

ASTRID.

Och ingenting hade han gjort er.

SUNE (*slår i ett glas och tömmer*).

Jag vet inte hvad han har gjort. Men han har haft det godt i alla sina dar och aldrig

vetat af, hvad det vill säga att drifva omkring hemlös och hederslös bland skogar och fjäll.

ASTRID.

Då har han väl haft'et genom sitt arbete då.

SUNE.

Hur han har fått'et, vet inte jag, men en annan som aldrig kommit till'et har också begär efter'et.

ASTRID.

Det kommer att kosta ert lif.

SUNE.

Ja, mitt lif, det kan de gärna få ta'.

ASTRID.

Hvad har I varit?

SUNE.

Senast kommer jag från fästningen nere i staden.

ASTRID.

Jaså, I har varit fånge?

SUNE.

Det har jag varit, ja. I tio år har jag setat där. Och dit kom jag, därför att jag var en fattig arbetare, och en annan, som var finare än jag, stal ifrån mig, hvad jag hade. Ja, ja, det vill säga, jag slog honom för et. Det gjorde jag.

ASTRID.

I dödade honom?

SUNE.

Det är en lång historia, ser I. Det var en ung flicka — en som la' sina armar om min

hals, när jag kom. Men så tog den andre henne. Låt oss inte tala om'et. Hvarför komma igen om det? Se'n satt jag inne i tio år. Det är en lång tid, ja. Det är det.

ASTRID.

Tio år!

SUNE.

Och jag tyckte ändå, att jag hade rätt, förstås. Jag mente, att alla de andre som gick utanför skulle sitta inne därför att de hade tålt något sådant. Och därför fick jag hat mot dom. Se därinne försvinner så allt begrepp om det, som är rätt. Och nu har jag tänkt ha' det på annat sätt. Förut var det mig, man bestal, och när jag hämnade mig, så satte de in mig. Nu är det jag, som ta'r. Det gjorde jag inte förra gången. — För resten är allting likgiltigt. Det finns inget mer. — Nej, sannerligen. Då gör det inget. För min del kan det vara detsamma, men nu är allt rätt igen, se'n jag gjort något för de tio åren. Se'n jag betalt för mig. Ja visst. (*Han dricker.*)

ASTRID.

Så att I skulle skynda att laga, så I kom dit igen. — I är en usling.

SUNE.

Har någon sagt något annat? En varg är jag, ser du. Men hur blef jag det? Hur blef ja't? Hvad vet du om det? Jag kunde få haft mitt i fred. I har haft'et bra på alla vis, I, med mat och dryck, så mycket I behöft. Men tänk på en annan, som har gått vägen fram i köld och snö. Och så på fästningen, mor lilla. Tänk på fästningen. — Det är inga godda'r det, var viss på't. Folk kanske tänker, att där sitter

de och har sin mat på vissa tider och slipper att frysa. — Men gå dit själf. Gå dit, mor lilla, så får du se, och tag reda på en vrå åt dig, där du kan lägga dig ner och vänta i tio år, på att det ska ta slut. — Gör det! Och så tankarna se'n, som en aldrig blir i fred för.

ASTRID (*ovillkorligt*).

Jesus Kristus!

SUNE.

Ja, så är det, ja. Och när det så ändtligen ta'r slut, så att en kommer därifrån, då har en ingen att gå till — ingen människa att ty sig till. Då vill en tillbaka igen.

ASTRID.

Har I ingen släkt?

SUNE.

Jag hade både far och mor en gång.

ASTRID.

Hvar ä' di nu?

SUNE.

Jag har allt hört efter dom. Döda är de. Ja, hvarför skulle de ha' öfverlevvat de tio åren. Ha, ha, ha! Och en syster hade jag, men hon blef gift. Jag brydde mig inte om att fråga mer.

ASTRID (*reser sig upp*).

Hvad hette hon?

SUNE.

Astrid hette hon. Hon var fem år när jag såg henne sist. Det var när jag kom ut på arbete nere i sta'n. Hon skulle varit som du nu. — Men hvad kommer då åt dig, mor lilla. Hvad i Herrans namn?

ASTRID (*har sjunkit ihop bredvid stolen och knäpper ihop sina händer i ångest*).

Och du heter Sune, ja. Jag vet'et nu alltsammans. — De har talt om'et för mig. Jag är allt syster din, jag. — Nu vet jag det. Du är min bror, du.

SUNE (*springer upp af stolen*).

Din bror, mor lilla. Hvad menar du med det? Hvad i Jesu namn?

ASTRID.

Ja, ja. Så är det. Det var dig, jag drömde om. Far våran hette Anders och mor Kristin. Det är fjorton år, se'n jag såg dig. Men far och mor har talt om'et för mig.

SUNE.

Din bror! Ha, ha, ha! Ja, så är det? Hvad skulle jag här att göra? Skulle du få se din bror, som har mördat.

ASTRID (*gråtande*).

Och du har slagit min husbonde, du. Du är min bror.

SUNE.

Nu går jag upp på erat ränne. Har du en repstamp till hands? Eller jag kan gå ut i någon drifva. — Jag har nog ämnat'et många gånger, men det var väl så, att jag skulle hit, att vi skulle träffas, kan jag tro. (*Han går fram och åter på golvet, och tårarna strömma utför hans kinder och skägg.*) Men det var inte din bror, du, som gjorde det. Det var inte din bror. Ty förut visste jag inte att jag hade någon kvar. Hade jag vetat det, så. Ser du, vargen en gång, biter inte

ihjäl sina egna. Ha, ha, ha! — Men jag skall gå dit ut först och ta' reda på honom. Det skall jag. Gråt inte så då. — Jag tar honom nog med.

ASTRID.

Vår piga har sprungit till granngården för att hämta folket. De äro snart här. De har gått ut för att leta efter Gunnar. Träffar de på dig därute, så slår de ihjäl dig. Det är säkert det.

SUNE.

Ja, så mycket bättre då. Hvarför skulle jag kommit hit? Om de gör'et, så är det så mycket bättre då. Om de det gör.

ASTRID (*lyssnar utåt, spritter till och skyndar fram till källarluckan*).

Skynda dig, hör du. Jag hör någon komma. Gå ned här i källar'n.

SUNE (*lyder henne*).

Herre Gud, hvad har jag gjort? Jag visste icke, att jag hade någon kvar. Det visste jag icke. — Att jag hade någon kvar. (*Han fallar hennes hand och kysser den gråtande*.)

Sjette scenen.

ASTRID. GUNNAR och LINA in. (*Gunnar är blek och har en blodig duk om hufvudet*).

ASTRID (*springer emot dem med ett anskri*).

Gunnar! Är du här? Du lefver!

LINA.

Ja, nu har vi honom här, mor lilla.

GUNNAR.

Ja, hade inte hon kommit. Jag låg där afsvimmad. Hon har berättat alltihop för mig. Men hvar är karlen?

ASTRID (*omfamnar honom*).

Nu har jag något att tala om för dig, Gunnar. Vet du hvem det var som slog dig? — Det var min bror, det. Han som suttit på fästningen i tio år, som jag talt om för dig.

GUNNAR.

Ah, var det han?

ASTRID.

Ja, han var det. Och han är här än. Han är där nere i källaren.

GUNNAR (*vill springa dit*).

Är han där?

ASTRID (*fattar hans arm*).

Gunnar, det är min bror, hör du. Han visste inget. Gör honom inget ondt. Låt oss behålla honom kvar här. Tag honom som dräng, hör du. Han har varit så olycklig. Men han skall arbeta för två.

GUNNAR.

Behålla honom här? Din bror! — Hvarför ber du honom inte komma upp?

ASTRID (*går till källarluckan och ropar*).

Sune!

Sjunde scenen.

DE FÖRRA. SUNE (*kommer upp*).

SUNE (*i gråt*).

Vår Herre, Jesus Kristus beskydde er. Jag är en missdådare. Jag har slagit er, men jag visste inte, att jag hade någon kvar. Vargen en gång, biter inte ihjäl sina egna. Herre, vår allsmåttige Gud, jag visste det inte. Men jag har suttit inne i tio år. Jag är en varg.

GUNNAR (*räcker honom handen*).

Vill du bli här?

SUNE (*stirrar på honom utan att röra sig*).

Om jag vill bli här! Gud i himmelen. Så'n't frågar han, om jag vill bli här! Fråga då en hund, som springer ute i frostnatten, när snön ligger i djupa drifvor, så han inte har nå'nstans att huka sig ner, fråga'n om han vill komma in. Gör det! Kanske han inte svarar på annat sätt, än att han tjuiter. Men det gör han. (*Han sjunker ned till golvet och fallar Gunnars hand*.) Jag skall arbeta för dig, ser du. Du skall bara behöfva ligga där borta på soffan, och allt ska bli gjordt.

GUNNAR.

Hvar kan du lägga'n, mor?

ASTRID (*omfamnar honom*).

Gud välsigne dig. Du skall inte behöfva ångra't, att du tar honom. På loftet finns det god plats. Och varmt är det intill spiselmuren, som går opp där. Där kan han godt ligga.

SUNE.

Annars ute i la'gården. Jag behöfver inget fint omkring mig. Jag är inte van vid några sängkläder. Bara jag kan få bli här. Och se'n ska I få se. Bara någon människa finns, som talar till mig. Som inte springer undan, när jag kommer.

GUNNAR.

Ja, däruppe intill ugnen är det varmt. Där skall han inte behöfva att frysa

VILLEBRÅD.

En akt.

PERSONER.

GERTRUD	}	två bondflickor.
HEDDA		
SÄCK-LARS	}	två fattiggubbar.
PETTER		

En skogsstig. Solen glimmar i grantopparna.
Det är afton.

Första scenen.

GERTRUD och HEDDA (*komma gående å stigen. De hålla armarna slingrade om hvarandras midjor*).

GERTRUD.

Känn, hur det bultar här. — Jag är så rädd,
vet du.

HEDDA.

Ack, det vet jag visst är något.

GERTRUD.

Jag kan knappast andas.

HEDDA.

Det är ingen, som tvingar dig att gå dit.

GERTRUD.

Men jag lofte ju. Jag har ju lofvat honom
att komma. (*Hon stannar.*) Ser du, när jag lofte
honom, så...

HEDDA.

Men så'nt behöfver en inte hålla. Det är
mycket då, som vi lofvar, vi flickor.

GERTRUD.

Men han bad så gärna. Han bad mig så gärna, du. Det var när han tog adjö.

HEDDA.

Ja, han dansade ju med dig hela kvällen. Nämndemans Lotta var alldeles gulgrön i ansiktet utå' förargelse. Och moran också. Ja, folk såg'et nog.

GERTRUD (*ser framför sig och småler*).

När var det vi kom hem?

HEDDA.

Ja, det var vid ljusan dag det.

GERTRUD.

Också käns det i benen.

HEDDA.

Hvad talte han med dig om hela kvällen?
(*Hon sätter sig ned på en tufva.*)

GERTRUD.

Han sa', att jag var så vacker så, och att där ingen var, som dansade så som jag.

HEDDA.

Ja, så'nt säger de jämt.

GERTRUD.

Har någon sagt'et till dig, Hedda?

HEDDA (*skrattar*).

Hvad du är lustig. Jo, det kan du lita på.

GERTRUD (*sätter sig bredvid henne*).

Nej, berätta! Det har du aldrig sagt mig.

HEDDA.

Ack, hvad är det att tala om? Hvad är det för något? Sådant ska man akta sig för att lyssna på, när de kommer så där. Jag vet, hvad mor min predikade med mig. Och för allt hvad en hört om jänter, som har blifvit olyckliga.

GERTRUD.

Hör du, Hedda, får jag fråga en sak?

HEDDA.

Jaa!

GERTRUD (*hviskande*).

Var det någon, som kysste dig också?

HEDDA.

Ja, än sedan då? Det var väl inget farligt.
— Jaså! Gjorde han det med dig också?

GERTRUD.

Ja, Hedda!

HEDDA.

Ja, det säger jag dig, akta dig då för honom, du. Det var första kvällen, han såg dig, i går. Han märkte nog, att du var en sådan där nyss oppvuxen jänta, som inte tog'et så fasligt noga, efter han gaf sig till'et, första gång han såg dig.

GERTRUD.

Ja, hvad vet jag? Men nu är jag så rädd, ser du. Så farligt rädd, för när en har varit oppe hela natten och så ändå fått stiga opp om morgon, så är en inte sådan längre... jag menar, nu tycker han kanske... Och så om en står där dum till och inte kan svara...

HEDDA.

Så du menar, att du skulle inte vara vacker tillräckligt för'en nu. (*Hon skrattar.*)

GERTRUD.

Ja, du kan skratta, du, men jag vet nog, hur jag känner'et.

HEDDA.

Men en annan sak, tänk nu om far din visste om'et, att han for så där med dig?

GERTRUD.

Ja, ja! Men vi får inte tala om'et. — Ja, och så drömde jag till så besynnerligt denna natten.

HEDDA.

Hvad drömde du då?

GERTRUD.

Jo, när jag hade somnat... jag vet inte riktigt om jag minns det — så drömde jag, att det var ett blått vatten inne bland trädstammarne, där jag gick.

HEDDA.

En blå sjö! Jaså!

GERTRUD.

Ja, och så var det stenar, som stack upp ur vattnet, som jag klef ut på. Till slut kom jag riktigt långt ut, så långt det gick. Den ena stenen efter den andra klef jag på, så långt det gick, men när jag skulle tillbaka, så var stenarne borta bakom mig, de som jag trampat på, och jag kunde inte komma i land, utan stod där... (*Hon stannar.*)

HEDDA.

Nå, vidare då! Den blå sjön mellan stammarne?

GERTRUD.

Då blef jag så förfärligt rädd. Och sjön blef mörk och började röra på sig. Och jag drog till mig mina kläder, men så kom det vågor och slog öfver stenen och blefvo allt högre och högre, så jag blef våt om fötterna — ända till knä't och skummet slog mig i ansiktet, och till slut kom det en sjö och ryckte mig ner i vatt-net, som var alldeles kolsvart. Och då skrek jag till och vaknade.

HEDDA.

Ja, du kan då drömma ihop en ting. Det låter så sant.

GERTRUD.

Hvad kan det betyda, du?

HEDDA.

Ingen kan tyda något sådant.

GERTRUD.

Ja, men besynnerligt är det.

HEDDA.

Kanske att min mor skulle tyda det. Hon tyder alltid drömmar. Ja, det skulle hon nog. Hon skulle ha hittat på något, hvad som helst. — Vänta litet! Sjön, ser du, som var så blå, det var kärleken, skulle min mor ha sagt, och stenarne . . . vänta litet, det var kyssar det. Ha, ha!

GERTRUD.

Inte kunde stenarne . . . ?

HEDDA.

Jo, vänta litet! Efter hvar sten, som du klef på, så kom du allt längre ut på den blåa sjön, som var kärleken. Ha, ha, ha!

GERTRUD.

Nej, skratta inte så där, hör du. Nå, mer då.

HEDDA.

Så skulle kanske mor... Vänta litet! Hör nu. Så kom du längst ut, men då kunde du inte komma tillbaka. Du kunde inte få tillbaka kyssarne, ser du, som du låtit honom ta' af dig, det var omöjligt det, och då hade du inga stenar att klifva på. Så är det.

GERTRUD.

Ja, så är det bestämdt.

HEDDA.

Vänta litet! — Men nu var du där, och då började sjön att röra på sig, och vattnet blef svart. Det skulle mor sagt, att det var synden, det. — Hör nu! — Den vågen som ryckte ner dig ja... Det är som det har gått med så många flickor förut, skulle mor ha' sagt. Därför att du gått ut för långt på alla de där stenarne, som var i sjön. — Men så skrek du till och vaknade. Det skulle mor ha sagt, att i verkligheten hjälper det inte att skrika till. Man blir ändå inte fri från alltihop, fast man vaknar och skriker till. Nej, det blir man inte.

GERTRUD (*ryser*).

Hu, så hemskt!

HEDDA (*skrattar*).

Nu skrämdde jag dig allt riktigt måntro.
Ha, ha, ha!

GERTRUD.

Det är nog så.

HEDDA.

Men vet du, hur jag skulle ha tydt'et? Vänta litet! Du hade sofvit bort kudden, eller också hade ditt hufvud fallit bredvid, så att du låg på rygg med hufvudet nedåt, för då brukar sådana där drömmar komma, som man blir så rädd utaf.

GERTRUD.

Jag går inte dit och möter honom. Det betyder nog, som du säger.

HEDDA.

Ack, hvad du är sjåpig. Jag kunde ju ha tegat, jag, men jag sa' ju bara, som jag trodde, att min mor skulle ha tydt ut'et.

GERTRUD (*springer hastigt upp*).

Tyst! Det kommer någon där borta.

HEDDA (*stiger upp*).

Ja, då får jag väl gå nu, om du skall möta honom här.

GERTRUD.

Tror du att det är han?

HEDDA (*spejar nedåt skogsstigen*).

Nej, det är de där bägge, Petter från fattig-
huset och Säck-Lars.

GERTRUD.

Då går vi in här, så att de inte får se oss.

HEDDA.

Ja, visst! Vi gömmer oss här inne.
(*De gå in i snåret.*)

Andra scenen.

PETTER och SÄCK-LARS (*komma gående på stigen, två gamla skruppna, böjda fattiggubbar. Den senare bär en säck på ryggen.*)

PETTER (*ser sig omkring*).

Grant är här förstås.

LARS.

Vi får ta't sakta nu, Petter. Jag sätter å mig säcken här ett grand.

PETTER.

Ja, vi får väl pusta lite' då, det är inget mer med det.

LARS (*sätter ner säcken*).

Den tynger allt, ska jag säga.

PETTER.

Hvad har du fått i'n nu?

LARS.

Åh, det är ben och tocke' som jag får opp lite' hvarstans. Det är mycket de skrär'. Är det inte ett bibelställe, att hundarne får äta å de smulorna, som faller från deras herrars bord?

PETTER.

Jo, så är det visst, det. Det är inget mer med det. Hå, hå, ja!

LARS.

Nu har jag här en god del gamla trasor och ben och järnskrot och tocket där brask. Det samlar sig till, när en går ikring och traskar, och se'n tar jag ner'et till handlar'n. En får några öre.

PETTER (*efter en lysnad*).

Tyckte inte jag, att jag såg ett par töse-slinker här?

LARS.

De är väl före oss då.

PETTER.

Ja, nog såg jag, att det blänkte alltid. Det är orimligt, hva' granna jänter det finns här i skogsbygden.

LARS.

Ja, ja, men!

PETTER.

Men så'nt lefverne här är se'n. Gud bevare oss! Det var annat i vår tid.

LARS.

Åh, jag tänker de var nog med då också?

PETTER.

Ja, nog var de med, ja. Ja, det vet la vi. Men se det var på ett annat vis. Det var inte ett sådant kalasande och firande här då. Men så rörde de heller inte vid skogarne. Nu kan en snart tro, att en är på slättbygden. — Ja, jag vet inte, hvilket som är bättre eller sämre, det är inget mer med det.

LARS.

Nå, nå! Ungt blod blir nog gammalt och dufvet det med. Låt dom bara tappa litet på't. Det skadar inte.

PETTER.

Ja, nu ska de ha' fått hit en så'n där kronojägare. Det ska vara en till å hålla jakt på dom det.

LARS.

Tyst du, Petter! Tala inte om'et! Nämndemans dotter ska ha'n hon, för penga' sina. Det har jag hört, de har sagt. Hon får ta' hvad de andra har lämnat kvar å'n. Ja, men får hon så. För pengarna sina, ja. Tocken lyx! Hå, hå ja.

PETTER.

De hade dans där i går afses, hörde jag. Där äts och dracks, hva? Det va' la för hennes skull, kan jag tycka, så de skulle visa'n, hvad de hade att göra med. Det är ett lefverne.

LARS.

Se, jag va' däråt i dag. Efter så'nt där plär det finnas å samla ihop. Då hade'n redan var't där, hörde jag de sa'.

PETTER.

Karlarne de ska ha' sina töser förstås, och töserna de ska ha' sina karlar. Ja, så har det ju alltid var't och det är inget mer med det.

LARS.

Nej, så är det. Det va' så i vår tid med. Ja, ja, men!

PETTER.

Kan du ta' säcken din än, Lars. Eller kanske att jag ska...

LARS.

Det går nog. Ja, bevars, det knallar nog.

PETTER.

Se, jag skulle väl vara hemma till aftonvarden jag, på fattighuset. När en inget annat har så.

LARS.

Ja, så är det ja. När en inte orkar längre, så kommer en på fattighuset. (*Han reser sig upp.*)
Åh, nog frestar jag väl än.
(*De hjälpas åt med att få säcken upp på hans rygg.*)

PETTER.

Se så där, ja!

LARS.

Vi får ta't vackert, Petter. Hå, hå!
(*De gå förbi.*)

Tredje scenen.

GERTRUD och HEDDA (*komma fram*).

HEDDA.

Jo, de där bägge, de kan!

GERTRUD.

Är det så, du? Var det sant?

HEDDA.

Hvad vet jag? Ett par så'na där jordrättor, hvad de säger.

GERTRUD.

Men jag tror, att det kan vara sant likväl.

HEDDA.

Det kan det. Ja, ja, men, det kan det visst vara.

GERTRUD.

Då ska han gifta sig då med henne? Hon har pengar hon, men jag är fattig.

HEDDA.

Så'nt har en sett många gånger. Nu tyckte han, att du var vackrare.

GERTRUD.

Jag stannar inte längre. Jag blir här inte en minut.

HEDDA.

Nej, följ med hem då, så är ju allt bra.

GERTRUD.

Ja, inte vill jag möta'n. Nämndemans Lotta får ta'n hon för pengarne sina. Det får hon. Jag struntar i alltihop.

HEDDA.

Du går inte länge utan en karl du, Gertrud. Jag vet allt en.

GERTRUD.

Bara de inte får veta, att vi var här. Det är, som om en hade blifvit yr utå' dansen i går kväll.

HEDDA.

Det får ingen veta. Nej, men! Det var nu bra, att vi gick hit före.

UNDER NORDOSTEN.

En akt.

PERSONER.

ALFRED TÖRN }
ANDREAS SÖREN } fiskare.
SIGGE }
KRISTIN, Sörens hustru.
EYVOR, deras dotter.

En rymlig fiskarstuga. Det brinner en flammande eld på härden. Där omkring hänga drypande manskläder till torkning. Omkring ett bord, betäckt med kärl och matvaror, sitta tre storväxta män. Det är en afton på förvintern. En lampa brinner på bordet. Stormen dånar utanför i långa kvidande suckar. De tre männen, som slutat att äta, sitta försjunkna i tankar.

Första scenen.

ALFRED TÖRN. ANDREAS SÖREN. SIGGE.

SIGGE (*efter en tystnad*).

Ja, det var ett skräfvamål det, till att blanda opp saltvattnet med. Hä, hå, ja! (*Han sträcker på sig.*)

TÖRN.

Ja, nu får jag tacka dig, Sören, för fägnaden.

SÖREN (*vaknar upp*).

Har vi ätit än? Håll till godo med en mugg till. (*Han slår i af en flaska med dricka.*)

SIGGE.

Ja, skål då, efter som det bjuds!

TÖRN.

Skål!

SÖREN.

Och tack för hjälpen! (*De dricka.*)

Andra scenen.

DE FÖRRA. KRISTIN (*in från köket.*)

KRISTIN.

Så att erat storfiske skulle sluta på det viset denna gången.

SÖREN.

Så har han inte blåst se'n här om året, den gången bror min blef där.

TÖRN.

Och nu blef det far eran.

SIGGE.

Ja, ja! Så är all tings färd. Gammal var han, förstås.

SÖREN.

Det var nordosten då också, och snöade gjorde det, så det var alldeles hvitt.

KRISTIN.

Hvar har I lagt'en?

SÖREN.

Vi bar in honom dit ner i båthuset. Där har han åtminstone lugn.

KRISTIN.

Skulle vi inte gå ner efter'n?

SÖREN.

Nej, hvad skulle det tjäna till? Jag tänker han har'et så bra, där han ligger. Han tränger inte till någon värme längre, stackar'n.

SIGGE.

Det var en hård färd för'n. Sjön skulle allt ha'n till sist ändå, fast han frestat länge med att vri' sig undan.

SÖREN.

Hade inte du varit ute med din båt, Törn, och fått syn på oss, när vi blef på banken där, så var vi nog kvar där allihop, tänker jag.

KRISTIN.

Ja, det var god hjälp i rättan tid, det.

SIGGE.

Och arbete det hade han, så sant jag lefver, innan han fick opp oss alla.

TÖRN.

Strunt i det! Men båten eran, den får I väl aldrig se mer.

SÖREN.

Nej, tycker någon det? Gud bevara oss, hvilken smäll det blef. Först var vi oppe med en våg, och se'n bar det å rakt ner på banken, så det sjöng i bena'. Se, vi har nog gått den leden förr, utan att känna något, men han var för gropig.

SIGGE.

Ja, se det var ända, som om vattnet hade tagit slut med ens där i sjön, och vi kom där dimpande.

SÖREN.

Ja, han blef som snus, båten. Och så var det som om någon hade lyft en opp igen. Och så det fräste och spottade. Nej, det går an, att vi har vessingen kvar. Nu kan en vara glad för lifvet.

SIGGE.

Och så att vi kan köpa en ny storbåt, om det kniper.

TÖRN.

Hvar är tösen eran?

KRISTIN.

Hon har fått litet varmt på sig hon med.
(Hon går till dörren och ropar.) Eyvor! Eyvor! Kom in du!

Tredje scenen.

DE FÖRRA. EYVOR (*in*).

EYVOR.

Vill I mig något?

KRISTIN.

Du ska väl ha' något i dig, du också.

EYVOR.

Tack ska I ha'. Jag är inte hungrig.

SIGGE (*slår sig på knäna*).

Ja, en så'n tös! I får slå nacken å mig. Det finns då inte maken till, det svär jag på. Tror någon kanske, att hon skrek och ropte, när vi satte oss fast där, och sjön svängde i väg med oss som sillar? Nej, pass! Hon var allt den enda, som försökte till att hjälpa farfar, det var hon.

SÖREN.

Ja, sam det gjorde hon, som om hon varit uppfödder i vattnet, fast med kjolar på, kan en veta, är det inte så lätt.

TÖRN.

Ja, inte märkte jag, att det var ett kvinnfolk, jag fiskade opp, förr'n jag kände, hur tung hon var utå allt vattnet i kläderna hennes.

SIGGE.

Det var nog det bästa du kunde få på noten din, Törn, det säger jag, det.

TÖRN.

Inte finns det många, som hade redt sig så, det är sant och visst.

EYVOR.

Jag gjorde som I, jag. Och inte var det lönt annat heller.

SIGGE.

Men präktigt var det. Och många hade inte gjort efter'et.

SÖREN.

Nu tror jag, I rakt skämmer bort tösen för oss.

KRISTIN (*till Eyvor*).

Vill du lägga dig och få lite' varmt om dig, så ska jag bädda åt dig där ute?

EYVOR.

Nej, tack, mor! Sofva det har jag ingen lust för. Men nu får vi se efter elden där ute.

(*Eyvor och Kristin gå.*)

Fjärde scenen.

DE ÖFRIGA.

TÖRN

(sträcker på sig och betraktar sina ben, som äro instuckna i ett par för korta byxor).

De har varit eran fars, de här?

SÖREN *(suckar)*.

Ja, ja! Han behöfver dom inte mer. Men inte passar de åt dig just, det kan en se.

SIGGE.

Nej, med ett par så'na läggår, kan en veta.

TÖRN *(efter en tystnad)*.

Hvad skulle du säga, Sören, om jag bad om tösen eran till gifting?

SIGGE.

Nej, se det var ett anbud det.

TÖRN.

Du vet, jag har min stuga där ute på Nor-skäret, men ensamt är det, och ingen finns som säger »Guds fred» åt en, när en kommer hem från arbetet. — Fisket står jag mig godt med, så det kunde nog gå för sig, om ...

SÖREN.

Du behöfver inte till att tala länge för dig du, Törn. En sådan karl, som du är.

SIGGE.

Nej, så min själ! I kan slå nacken å mig.

TÖRN *(räcker honom handen)*.

Topp då!

SÖREN (*slår i*).

Tack!

SIGGE.

Men I skulle väl allt höra tösen först, hvad hon säger. Hon har allt sin egen vilja, hon, och klämma fram med den, kan hon väl ock, tänker jag.

TÖRN.

Jo jo, men! Först höra, hvad hon säger. Det förstås, det.

SÖREN.

Ja, hon säger inte nej.

SIGGE.

Åh, en präktig flicka är hon. Hon säger kanske inte mycket, men hon har lärt sig sitt. Den som får ett par så'na ögon emot sig, när han kommer in i stugan, den vänder inte på tröskeln. Och har en ett par så'na armar om sig, när en har ätit sig mätt, då fryser en inte, om se'n nordosten spelade aldrig så om knutarne. I kan få slå nacken å mig.

TÖRN.

Inte vet jag hur det är med mig. Om det nu är dessa kläderna, som sitter åt och tränger mig, att jag känner mig så underlig. — Men när jag var där ute och satt och höll i rorpinnen och såg henne, då hon låg våt och frusen i snöslasket på bottnen i storbåten, så kom det på mig likadant.

SÖREN.

Gud välsigne dig, Törn.

TÖRN.

Och så har hon ett så besynnerligt sätt att se på en. Det är, som om de ögona' sprätte opp

en och såge igenom en, och det är det konstigaste af allt.

SIGGE.

Du är allt kär du, det är hvad du är. I får slå nacken å mig, om han inte ä't.

SÖREN

(reser sig upp och går bort till dörren och ropar).

Mor! Mor! Tag tösen med dig och kom in.

Femte scenen.

DE FÖRRA. KRISTIN och EYVOR *(in)*.

KRISTIN.

Hva' är det? Hvarför ropar du?

SÖREN *(har satt sig igen)*.

Ack! Ge' er tid I, är I snälla. Kom hit, Eyvor, kom hit, så ska du få höra någonting, säger jag.

EYVOR

(går fram till honom. Han fattar hennes hand).

SÖREN *(pekar på Törn)*.

Hvem är nu den mannen som sitter där borta?

EYVOR *(rodnande)*.

Ack, far!

SÖREN.

Hvem sitter där, frågar jag?

TÖRN.

Nej, så får I inte. — Hvad är det för något?

SÖREN.

Så, så! Jag vill ha' svar på min fråga. Nåå?

EYVOR (*förlägen*).

Det är ju Törn, vet jag.

SÖREN.

Det är rätt. Och förnamnet?

EYVOR (*ännu mer förlägen*).

Alfred! Ack, far!

SÖREN.

Alfred Törn, ja! Nå, hvad har nu denne man gjort? Han har räddat allas våra lif. Säg efter det. Nåå!

EYVOR (*mekaniskt*).

Han har räddat allas våra lif.

TÖRN.

I är då en storspof, Sören. Hvarför ska I drifva gäck med oss så?

SÖREN.

Jag har min rätt till att tala här i stugan. (*Till Eyvor.*) Det var snällt. Nå då kommer i stället. Denne Törn, som är en god fiskare och en utmärkt man för sin blifvande hustru...

EYVOR (*söker slita sig lös*).

Släpp mig, far!

SÖREN.

Denne man har anhållit att till sin hustru få vår dotter här.

EYVOR (*ser sig ängsligt omkring*).

I skulle inte...

SÖREN.

Ja, just dig ja. Han vet, hvem du är.

TÖRN (*har rest sig upp*).

Ja, ja, det vet jag.

SÖREN.

Nå, hvad svarar nu Andreas Sörens dotter härpå?

(Törn har gått fram till Eyvor och slagit sin arm om hennes midja. Nu brister hon i gråt och lutar sitt hufvud intill hans skuldra.)

SÖREN.

Jaså, lip! Nå, ja, det är ju kvinnors sätt det. Att de aldrig kan glömma, hvad de är för ena, när det gäller sådant, hur duktiga de annars kan vara.

SIGGE *(torkar sig i ögonen)*.

Men jag tror jag sitter och lipar, jag med, I får slå nacken å mig. En sådan lycka. Oj, oj!

KRISTIN

(går fram och omfamnar Eyvor, hvarpå hon skjuter henne tillbaka till Törn).

Mitt kära barn!

SÖREN.

Nu, mor, kan du ta' fram kaggen likväl där utifrån. Det här får vi lof att ta' ett glas på. Det är för mycket på en gång, det är det.

KRISTIN.

Men far då! Far som ligger där ute?

SÖREN.

Ack, hvad för något? Far skulle varit den förste, som gått åstad efter flaskan, när något sådant stått på. Han missunte aldrig någon, den hederliga själen. Gud välsigne honom!

KRISTIN.

Men nu, då han inte är med själf?

SÖREN.

Än sedan då? Jag minns väl den gången, som bror min inte kom hem. Det var allt far, som den gången tog sig en tröstare, han, ur buteljen. Det var det. Annars hade han aldrig redt sig. Det sa' han efteråt. Det var inte bra för honom.

KRISTIN.

Ja, det får bli, som du vill då. (*Hon går.*)

Sjette scenen.

DE ÖFRIGA.

TÖRN

(*har satt Eyvor bredvid sig och håller hennes hand i sin.*)

Så fin hon är, du Sören! Så ung och fin hon är! — Men än har du inte sagt mig, Eyvor, om du vill vara med mig. Om du vill bli min hustru och bo där ute på skäret, där det inga människor finns?

EYVOR (*ser upp mot honom och småler.*)

Ja, det vill jag. Hvar annars?

SIGGE.

Ja, du har allt fiskat opp din lycka ur sjön i dag, du Törn. Det har du, så sant jag lefver. I får slå nacken å mig, det är, som jag säger.

SÖREN.

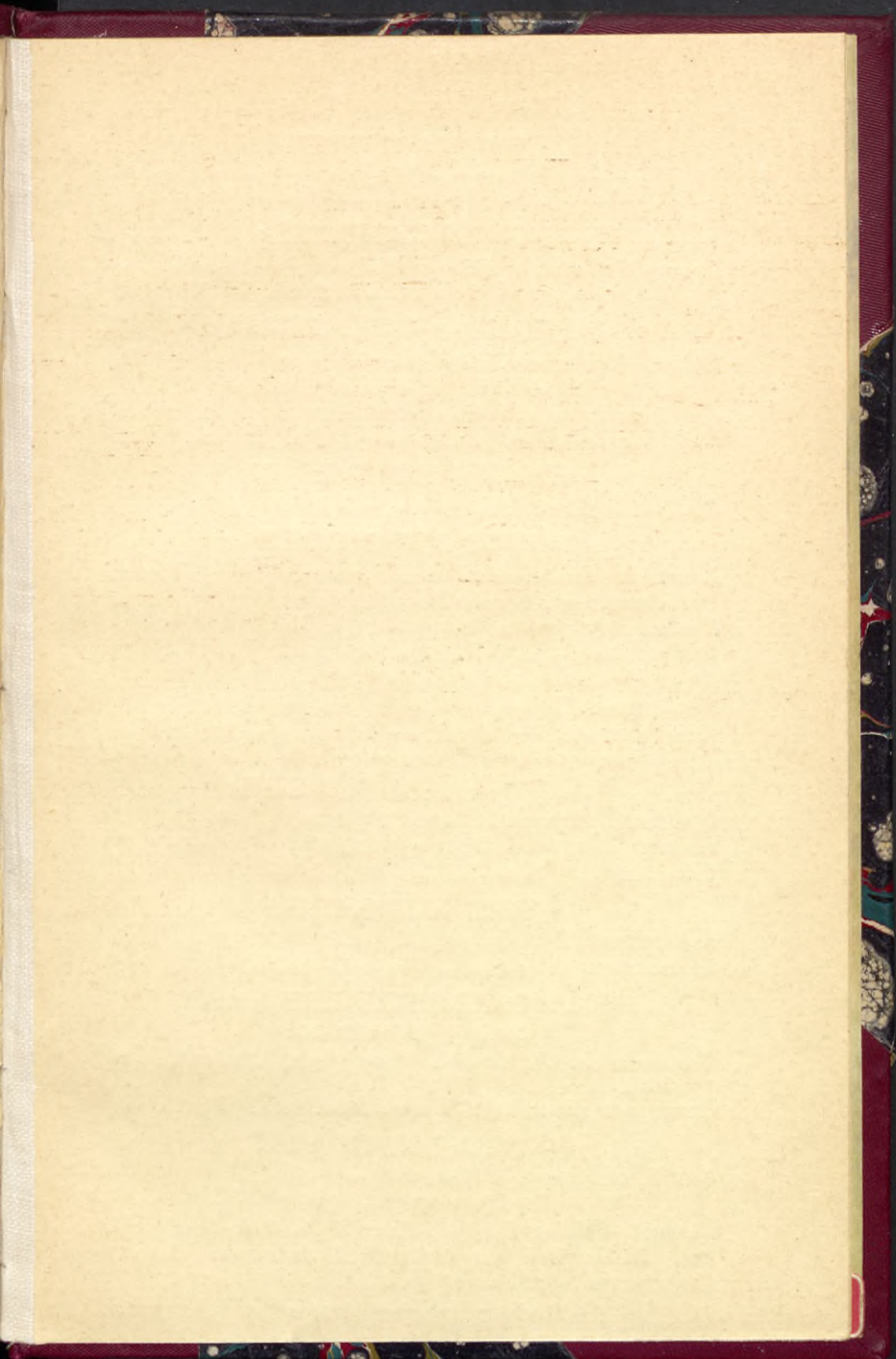
Stackars far, att han inte kunde få vara med om det här. Att han inte skulle få komma på erat bröllop. Nu får vi ha' begrafning först.

TÖRN.

Ja, så är det. Hafvet ta'r mycket ifrån oss, men så ger det oss också igen. I vet, att jag har blifvit å med mycket. Att alla våra ligger där. Och aldrig trodde jag, att jag skulle få något sådant igen. Och det i denna nordosten till.

(Han lutar sig ned och kysser Eyvor. I detsamma kommer Kristin in med en brännvinskagge och några glas. Stormen rister väggarna till stugan, och lampan flämtar.)

Hand "1/4
note

Albert Bonniers förlag.

Nyare Dramatiska Arbeten.

MARTIN LANDAHL:

Dramatiska utkast. (*Hedra din fader.* — *Missväxt.* —
I kvällningen. — *Trätterskan.*) 2: 50.

GUSTAF AF GEIJERSTAM:

Svenska bondepjeser. *Per Olson och hans kätting.* — *Lars
Anders och Jan Anders.* — *Förbrytare.* 3 kr.

Svärfar. Lustspel i 4 akter. 75 öre.

Seklernas nyårsnatt. Sagospel i 1 akt. 50 öre.

AUGUST BONDESON:

Smålandsknekten. Folklustspel i 3 akter. 1 kr.

AUGUST STRINDBERG:

Dramatik. (*Inför döden.* — *Första varningen.* — *Debet och
Creditt.* — *Moderskärlek.*) 2: 25.

Himmelrikets nycklar. Sagospel. 1: 75.

Fadren. Sorgespel i 3 akter. 1: 50.

Père. Tragédie en trois actes. 2: 25.

Kamraterna. Komedi i 4 akter. 1: 75.

Fordringsegare. — *Paria.* — *Samum.* — *Den starkare.*
(Intagna i samlingarna *Tryckt och Otryckt.* 3 delar à 3: 25.)

ANNA WAHLENBERG:

Löndörren. Pjes i 4 akter. 2 kronor.

På vakt. Komedi i 3 akter. 1: 25.

Två valspråk. Komedi i 3 akter. 1: 25.

TOR HEDBERG:

Nattrocken. Ett lustspel. 75 öre.

En tvekamp. Skådespel i 5 akter. 2: 75.

ANNA CARLOTTA LEFFLER,

D:ssa di CAJANELLO:

Tre komedier. (*Den kärleken.* *Familjelycka.* *Moster Malvina.*)
2: 50.

Sanningens vägar. (Efterlämnade skrifter. I.) 3: 75.

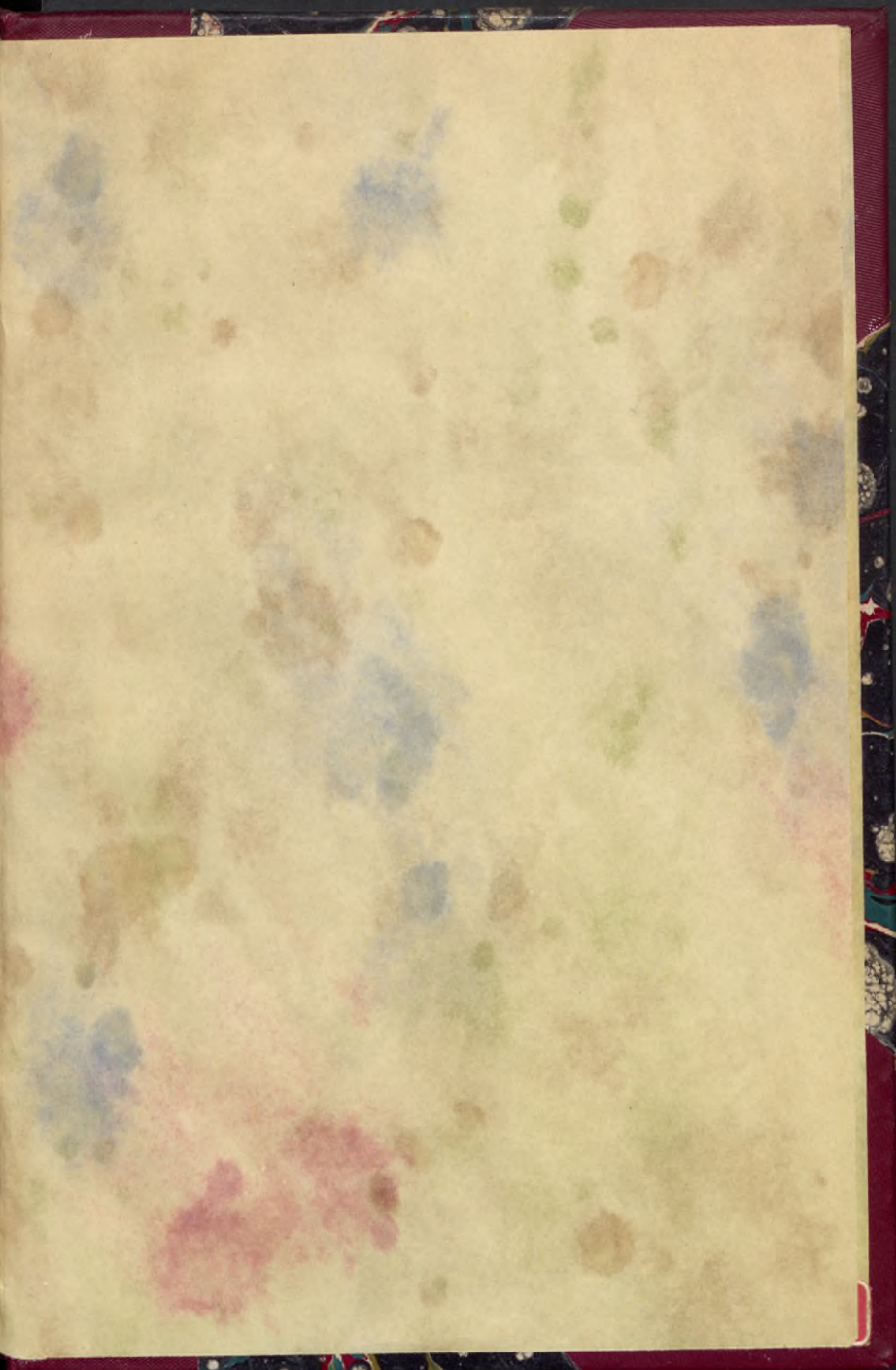
ERNST LUNDQUIST:

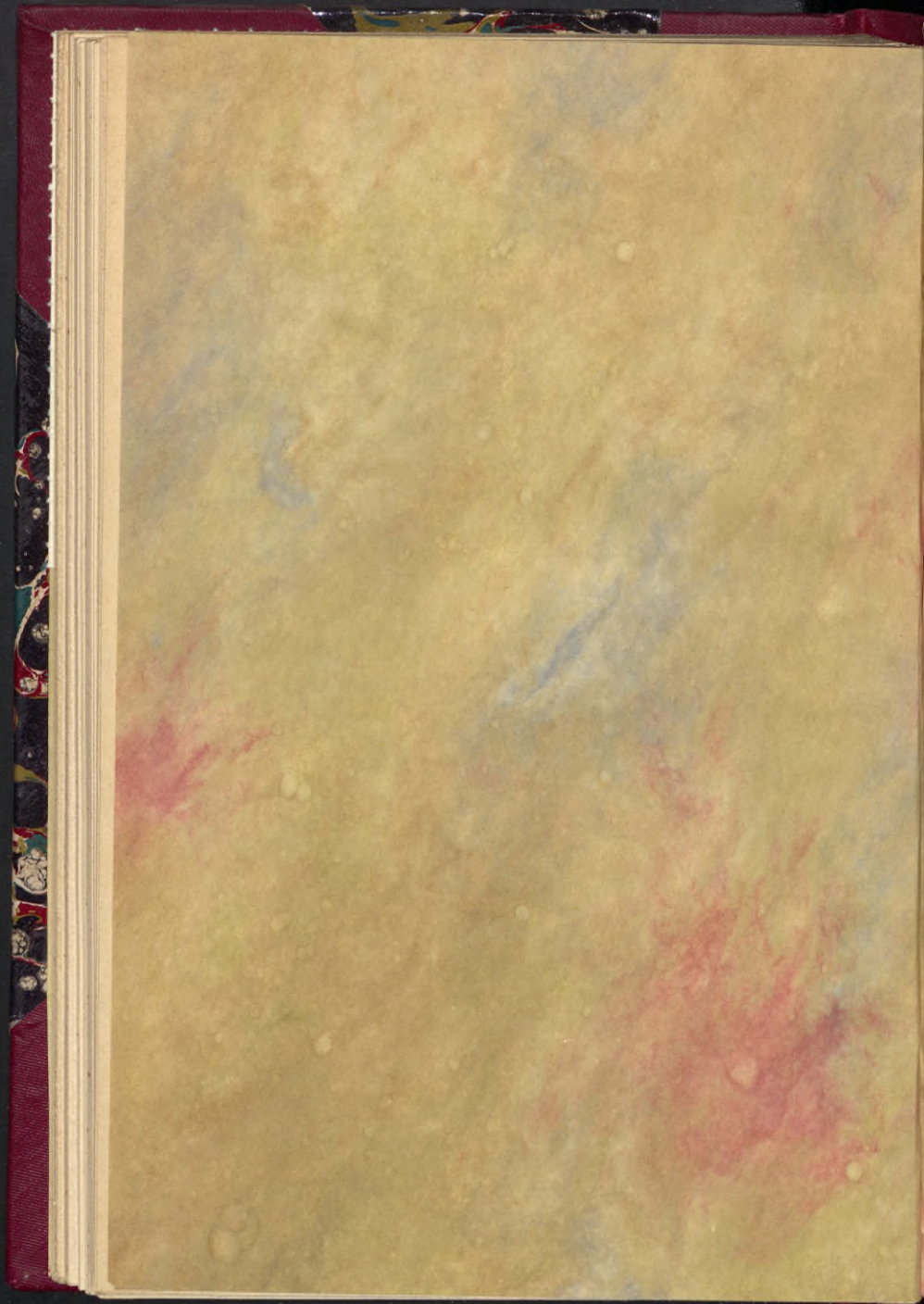
Småflickor. Bagatell i en akt. 50 öre.

Hemmet. Skådespel i fyra akter af *H. Sudermann.* 1: 50.

Åra. Skådespel i fyra akter af *H. Sudermann.* 1: 50.

Vasantasena. Indiskt drama i 5 akter. 1 kr.

6000191442

Göteborgs universitetsbibliotek

1.65
JOHN JOHNSON
BOKBINDARE
GÖTEBORG

